

**TARVESELVITYS
KUOPION KORTTELIMUSEON
TOIMINNAN KEHITTÄMINEN**

3.4.2025

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO	2
1.1	Palvelutarve ja tarveselvityksen käynnistäminen	2
1.2	Tarveselvitysryhmä.....	3
2.	TAUSTATIEDOT	3
2.1	Verkostosuunnitelmat ja strategiat	3
2.2	Kehittämishankkeet	4
2.3	Muut taustatiedot	5
3.	NYKYTILANTEEN KUVAUS.....	6
3.1	Toiminnallinen nykytilanne	6
3.2.	Toiminnot Korttelimuseolla	9
3.2.1	Näyttelyt ja niihin liittyvä oheistuotanto sekä muut toiminnot.....	10
3.2.2.	Yleisötyö.....	13
3.2.3	Ohjatut sisällöt	14
3.2.4	Omatoimiset sisällöt.....	16
3.2.5	Korttelimuseon piha-alue	17
3.3	Toimitilojen nykytilanne	17
3.3.1	Kulttuuriympäristöarvot ja suojelutavoitteet	18
3.3.2	Rakennusten kunto, sisäolosuhteet ja korjaustarve	19
3.3.3	Toimitilojen käytettävyys ja vaikutukset toimintoihin.....	22
4.	KORTTELIMUSEON KONSEPTIN KEHITTÄMINEN -HANKE.....	23
4.1	Hankkeen kulku ja tarvekartoitus.....	23
5.	TAVOITTEET	28
5.1	Toiminnalliset tavoitteet	29
5.2	Palvelut	33
6.	ESITYS	34
7.	TALOUSVAIKUTUKSET	46
7.1	Nykytilanne	46
7.2	Tuleva tilanne	46
8.	ESITYKSEN PÄÄKOHDAT.....	48
9.	LIITTEET.....	48

KUOPION KORTTELIMUSEON KONSEPTIN KEHITTÄMINEN TARVESELVITYS

1. JOHDANTO

Kuopion korttelimuseo (myöhemmin Korttelimuseo) on osa Kuopion kulttuurihistoriallista museota. Se koostuu yhdentoista vanhan puutalon muodostamasta korttelista, jonka keskelle jää viehättävä sisäpiha. Rakennuksissa esitellään erilaisten perheiden asumista 1800-luvulta 1930-luvulle. Korttelimuseosta löytyy myös 1900-luvun alun apteekki sekä Minna Canthin salonki. Korttelimuseo on perinteinen ulkomuseo, joka on ollut avoinna yleisölle yli 40 vuotta.

Korttelimuseo on yksi Pohjois-Savon SAFAn arkkitehtuurioppaan kohteista. Se on myös yksi maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävistä rakennetun kulttuuriympäristön kohteista. Museokortteli kuuluu osana Kuopion Snellmanin puiston, tuomiokirkon ja puukorttelien nimellä tunnettuun valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY), ja se on samalla myös Pohjois-Savon maakuntakaavassa osoitettu rakennussuojelualue. Puukorttelit ovat osa Kuopion kansallisen kaupunkipuiston aluetta.

Korttelimuseo ilmentää Kuopion kaupungin historiaa puukaupunkina luoden sille historiallista jatkumoa. Museo on osa kaupungin hyvinvoinnin edistämisen palveluita, ja omalta osaltaan se vaikuttaa myönteisesti kaupunkilaisten hyvinvointiin.

Korttelimuseon palvelukonseptin kehittäminen on jäänyt odottamaan Kuopion kulttuurihistoriallisen museon henkilöstön työskentelytilaratkaisua. Viimeisen noin kymmenen vuoden ajan museon henkilökunnan työtilat olivat väistötiloissa Korttelimuseolla. Kuopion kaupunki vuokrasi vuonna 2023 Kuopion kulttuurihistorialliselle museolle ja Kuopion luonnontieteelliselle museolle asiakas-, työskentely- ja arkistotilat Kuopion Postitalosta. Henkilökunnan muuton seurauksena Korttelimuseosta on vapautunut tiloja, jotka halutaan ottaa hyötykäyttöön ja niihin tulevia toimintoja halutaan kehittää asiakaslähtöisesti osana Korttelimuseon palvelukonseptin laajempaa kehittämistä.

Korttelimuseon palvelukonseptin kehittämisen tavoitteena on säilyttää museo suosittuna museokohteena, säilyttää sen ainutlaatuiset piirteet sekä hyödyntää Kuopion kulttuurihistoriallisen museon asiantuntijaosaamista ja sisältöjä. Konseptiuudistuksen konkretiaa esitellään myöhemmin, mutta uudeksi toiminnan ajatukseksi haluamme tuoda yhteisömuseon periaatteet ja siten lisätä toiminnan vaikuttavuutta ja merkityksellisyyttä myös kaupunginosan näkökulmasta. Lisäksi tavoitteena on kasvattaa museon asiakasmääriä, luoda uusia yhteisöllisiä toimintamuotoja ja yhteistyön tapoja, jotka vahvistavat osaltaan Kuopion kaupungin museopalveluiden saavutettavuutta, yhteisöllisyyttä, tasa-arvoa sekä taloutta. Korttelimuseota halutaan kehittää siten, että se pysyy yhtenä kaupunkikeskustan helmistä, kehittyy ja säilyttää pitovoimansa sekä tukee, Kuopion kaupungin strategian mukaisesti, osaltaan kaupungin vetovoimaa ja elinvoimaisuutta.

1.1 Palvelutarve ja tarveselvityksen käynnistäminen

Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta päätti 22.3.2023 käynnistää tarveselvitystyön Korttelimuseon palvelukonseptin kehittämiseksi (Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta 22.3.2023 § 21; 2263/10.03.02.00/2023).

1.2 Tarveselvitysryhmä

Työryhmään ovat kuuluneet:

Helka Väisänen, museonjohtaja, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo, puheenjohtaja
Sari Piirainen, intendentti, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo, sihteeri
Mikko Paalanen, intendentti, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
Sanna Reinikainen, museolehtori, Museokeskus
Matleena Billington, intendentti, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
Terttu Rönkä, amanuenssi, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
Juha Närhi, ma. amanuenssi, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
Tarja Hosionaho, tilahallintapäällikkö, Tila- ja hankintapalvelut
Liisa Kaksonen, kaupunginarkkitehti, Tilapalvelut
Simo Hiltunen, asiakkuuspäällikkö, Tilapalvelut
Susanna Haatainen, rakennusterveysasiantuntija, Tilapalvelut

2. TAUSTATIEDOT

2.1 Verkostosuunnitelmat ja strategiat

Kuopio 2030 –strategia

Kuopion kaupungilla on yksi strategia ja sitä toteuttavat ohjelmat ja suunnitelmat. Kuopion kaupunginvaltuusto hyväksyi Kuopio 2030 –strategian 11.12.2017. Strategiaa päivitettiin vuosina 2021 ja 2022. Kuopion kaupunginvaltuusto hyväksyi päivitetyn strategian 16.5.2022.

Kuopion visio 2030

Kuopio on ”Hyvän elämän kaupunki” ja tätä hyvää elämää ilmentävät terveys, alueen elinvoima ja arjen rikkaus.

Museopalvelut Kuopiossa

Kuopio tunnetaan monipuolisista ja ammattimaisesti hoidetuista museopalveluistaan. Aktiiviset museot ovat tärkeä osa kaupungin imagoa sekä vetovoimaista ja elävää kaupunkikulttuuria. Museoilla on merkittävä rooli hyvinvointia edistävien palveluiden tuottajina, sekä paikallisesti että alueellisesti.

Museoiden toiminnassa painottuvat uuden museolain asettamien tehtävien toteuttaminen sekä kaupungin strategisten linjausten mukaiset hyvinvointia edistävät palvelut. Museoita työllistävät alueelliset ja paikalliset asiantuntija- ja palvelutehtävät sekä hyvinvoinnin edistämisen palveluiden ja kaupungin muiden palveluiden välinen yhteistyö. Uusi museolaki määrittelee museoiden toimintaa sekä toimintaympäristöä erityisesti alueellisen vastuumuseotoimintaan liittyvien tehtävien osalta. Museot toimivat alansa asiantuntijoina mm. kulttuuri- ja luonnonperintöön sekä kulttuuri- ja luonnonympäristöön liittyvissä tehtävissä Pohjois-Savossa.

Museoiden toimitilojen tulee olla tarkoituksenmukaisia ja riittäviä. Tavoitteena on, että toimitilojen olosuhteet täyttävät palveluiden, toimintojen ja näyttelyiden asettamat vaatimukset, ja että toimitilat ja välineet pidetään museoiden erityisvaatimusten mukaisessa kunnossa. Museopalvelujen kehittämisessä painotetaan asiakaslähtöisyyttä, yhteistyötä ja verkostoitumista.

Museoiden ja museoaineistojen saavutettavuutta parannetaan. Museoissa tuotetaan asiakaslähtöisiä ja aktivoivia palveluita kulttuuri-, ympäristö- ja taidekasvatustyön keinoin. Museot jatkavat myös palveluidensa verkkosaavutettavuuden kehittämistä.

2.2 Kehittämishankkeet

Korttelimuseon konseptin kehittämisen alkuvaiheet ovat 2000-luvun alussa. Kuopion museon tarveselvitys valmistui vuonna 2005. Tältä pohjalta kaupunginjohtaja asetti 10.10.2012 työryhmän Kuopion museon peruskorjauksen hankesuunnitelman tekemiseksi. Tuolloin hankesuunnittelutyöryhmä tarkasteli työssään museokiinteistöjä ja –toimintoja kokonaisuutena. Suunnittelussa tuli selkeästi esille, että Kuopion museo -kiinteistön peruskorjauksen käsitteleminen vain yksittäisenä hankekysymyksenä ei ole taloudellisen tarkastelun ja museoiden toimintojen kannalta järkevää. Tarkastelun pohjalta Kuopion museokeskus valmisteli tilatarveselvityksen, jonka tavoitteena oli löytää pidemmän aikavälin kannalta taloudellisesti mahdollisemman tehokkaat ja museoiden hyvän toiminnallisuuden tarjoavat tilaratkaisut. Tarkastelussa huomioitiin mm. toimintamallien uudistaminen esimerkiksi Korttelimuseon kokonaisuutta kehitettäessä.

27.3.2014 työryhmä esitti Kuopion museokeskuksen tilatarveselvityksessä, että toteutetaan Kuopion museon peruskorjaus ja laajennus, perustetaan museoiden yhteinen kokoelmakeskus ja kehitetään yhdessä museo- ja kirjastopalveluja. Tämän esityksen yksi vaikutuksista olisi, että Korttelimuseota voidaan kehittää. Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta hyväksyi esityksen 8.4.2014, asianro 2338 / 10.03.02 / 2014.

Kuopion kaupungilla on ollut jo pitkään tahtotila, että Korttelimuseota kehitetään. Korttelimuseon konseptin kehittäminen -hanke aloitettiin vuonna 2022, kun Kuopion kulttuurihistoriallinen museo haki Museovirastolta avustusta ammatillisten museoiden innovatiivisten hankkeiden haussa. Hankkeiden tavoitteena on lisätä kulttuuriperinnön yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja merkitystä kehittämällä uudenlaisia toimintamalleja sekä edistämällä Museopoliittisen ohjelman ja YK:n Agenda 2030 kestävä kehityksen tavoitteita. Avustusten tavoitteena on myös edistää sosiaalisesti, ekologisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti kestävää kulttuuriperintötyötä. Haettu avustus oli 38 200 €, josta saatiin 34 000 €.

Korttelimuseon konseptin kehittäminen -hankkeelle palkattiin hanketyöntekijä 10 kuukaudeksi. Hän suunnitteli ja toteutti yhdessä muun henkilökunnan kanssa Korttelimuseon konseptin kehittämisen pohjaksi selvitystyön. Hanketyöntekijä laati analyysin ja tarvekartoituksen toimintaympäristöstä, jossa Korttelimuseo toimii. Toimintaympäristön analyysissä tarkasteltiin Kuopiota ja Pohjois-Savon aluetta. Lisäksi otettiin huomioon valtakunnallisia ja globaaleja haasteita, joita museot kohtaavat tänä päivänä, kuten digitaalisuus, kestävä kehitys, ilmastomuutos ja energiakriisi. Hanketyöntekijä aloitti työnsä 1.12.2023 ja selvitystyö oli valmis 30.9.2024.

Museoviraston myöntämän avustuksen perusteena oli, että *”Hankkeessa erityisinä vahvuuksina on arvioitu olevan: asiakkaiden, sidosryhmien ja yhteisöjen osallistaminen Korttelimuseon konseptin suunnitteluun, Korttelimuseon toiminnan vaikuttavuuden lisääminen sekä uusien yhteistyömuotojen kehittäminen.”* Korttelimuseon konseptin kehittäminen -hankkeessa selvitystyö ja konseptin uudistaminen tehtiin asiakaslähtöisesti, kestävä kehitys ja museon tulevaisuuden henkilöstö- ja talousresurssit huomioiden. Sopivia toimintamalleja etsittiin asiakkaiden kanssa, uusien kumppanuuksien ja yhteistyömuotojen rakentamisen kautta. Hankkeessa tarkasteltiin millaisia tarpeita alueen asukkailla, sidosryhmillä, matkailijoilla ja muilla yhteisöillä on Korttelimuseon suhteen.

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo on Pohjois-Savon alueellinen vastuumuseo. Hankkeen selvitystyössä otettiin huomioon myös se, miten Korttelimuseon konseptia kehitetään suhteessa Pohjois-Savon paikallismuseoihin ja suhteessa museon kulttuuriympäristötehtävään. Hankkeen yhtenä tavoitteena oli lisätä kulttuuriympäristötiedon saavutettavuutta. Lisäksi tavoitteena oli tarkastella, voidaanko konseptin kehittämisen yhteydessä luoda yhteistyömuotoja tai käytänteitä, joista hyötyvät Kuopion kulttuurihistoriallisen museon ja Korttelimuseon lisäksi Pohjois-Savon paikallismuseot.

2.3 Muut taustatiedot

Museokortteli sijaitsee alueella, jolla Kuopion vanhin kaupunkimainen asutus sijaitsi. Korttelin tunnettu historia alkaa 1650-luvulta, jolloin paikalle rakennettiin Kuopion ensimmäinen käräjätupa. Puutalo-Kuopion kortteleissa asui erilaisia perheitä eikä sinne koskaan muodostunut erillisiä yhteiskuntaluokittain määrittyviä kaupunginosia. Asukkaina korttelissa on ollut aikojen saatossa niin kaupungin varakkainta kuin köyhempääkin väkeä, joten tämän vuoksi myös Korttelimuseon alueella on esimerkkejä erilaisten perheiden asumisesta säätyläiskodista työläisperheen hellahuoneeseen.

Kuopio oli 1900-luvun puoliväliin saakka rakennuskannaltaan varsin yhtenäinen puutalokaupunki. Kaupunkia eivät kohdanneet koskaan laajat tulipalot, jotka tuhosivat monia suomalaisia puutalokaupunkeja. Myöskään sota-ajan pommitukset eivät tuhonneet laajassa mitassa puutalo-Kuopiota, sillä talvisodan useat pommitukset tuhosivat vain muutamia yksittäisiä rakennuksia eri puolilla kaupunkia. Kookkaita kivirakennuksiakin kaupunkiin toki rakennettiin jo 1800-luvun jälkipuolella, mutta ne keskittyivät tärkeimmän liikekadun eli Kauppakadun varteen. Asuinkerrostaloja Kuopion keskustaan alettiin rakentaa vähitellen 1920-luvulta alkaen.

Korttelimuseon perustaminen

Museokorttelin perustamisvaiheet ulottuvat 1960-luvulle, jolloin puukaupungin häviäminen herätti Kuopiossakin rakennussuojelukeskustelun. Kun vuosikymmenen lopulla keskusteltiin Kirkkokatu 22:n rakennuksien purkamisesta, nousi kuitenkin esiin myös ajatus ”Käräjäkorttelin” säilyttämisestä ja museoimisesta. Aloitetta puolsi voimakkaasti mm. Museovirasto – silloinen Muinaistieteellinen toimikunta.

Vuonna 1972 kaupunki teki lopullisen päätöksen museokorttelin perustamisesta. Jo samana vuonna alkoivat korttelin rakennusten restaurointityöt. Ensimmäinen restaurointivaihe saatiin päätökseen kymmenessä vuodessa. Kuopion ulkomuseo avattiin yleisölle Kuopion kaupungin 200-vuotisjuhlien yhteydessä 28.5.1982. Nykytiedon mukaan Kuopion kaupunki perustettiin virallisesti 17.11.1775.

Alkuvaiheessa museo käsitti neljä näyttelyrakennusta, neljä ulkorakennusta ja entiseen käräjärakennukseen sijoitetun museokahvilan. Vuonna 1992 museo täydentyi apteekkimuseolla, joka sijaitsee kortteliin siirrettyssä entisessä ns. Satama-apteekin talossa. Toinen huomattava rakennus tuli museokäyttöön vuonna 1993, kun korttelin Kuopionlahdenkadun ja Kuninkaankadun kulmatalo vapautui kotiteollisuusoppilaitoksen käytöstä.

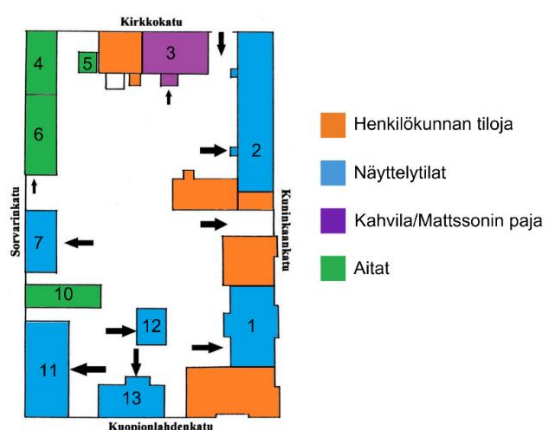
Rakennusten sisätilojen entisöimisessä ovat itse rakennukset olleet tärkein lähde, mm. maali- ja tapettikerrostumat on selvitetty tätä kautta. Tietoja on saatu lisäksi arkistojen asiakirjoista. Varsinaisten interiööriäytelyiden osalta pohjana on ollut mm. perunkirja-aineistojen ja vanhojen valokuvien avulla koottu tieto entisajan kuopiolaisten asumisesta. Tältä pohjalta on koottu eräänlaisia keskivertokoteja, jotka kuvaavat eri sosiaaliryhmien

asumista. Näyttelyinteriöiden esineistö on osa Kuopion kulttuurihistoriallisen museon esinekerkosta.

Nykyään koko kortteli on museoaluetta. Jo vuonna 1990 asia ennakoitiin muuttamalla Kuopion ulkomuseo -nimi museon luonteeseen paremmin sopivaksi Kuopion korttelimuseoksi.

3. NYKYTILANTEEN KUVAUS

3.1 Toiminnallinen nykytilanne

Korttelimuseo on vanha puutalomiljö Kuopion keskustassa. Korttelimuseossa asiakas voi tutustua siihen miltä kaupungissa näytti, miten siellä asuttiin ja millaisia erilaiset käsityöläisammatit olivat. www.kuopionkorttelimuseo.fi

Korttelimuseo on ollut avoinna ympärivuotisesti ti-su. Vuonna 2025 museon viikoittaista aukioloaikaa supistetaan, sillä kevästä 2025 alkaen Kuopion museokeskuksen yleisötyön henkilöstö vähenee palkkatukityöllistämisen muutosten vuoksi. Tämän seurauksena kaikkia museokohteita ei pystytäkään pitämään avoinna nykyisillä aukioloajoilla ja palvelukonseptilla.

Korttelimuseo on avoinna kevästä 2025 alkaen:

18.3.2025–24.4.2025 to–su (poikkeus Minna Canthin päivä 19.3., jolloin museo avoinna klo 10–17, vapaa pääsy)

25.4.2025–31.8.2025 ti-su

2.9.2025–30.11.2025 to-su

2.12.2025–31.12.2025 ti-su

Arkipyhät ym. vaikuttavat avoinnaoloon.

Korttelimuseon pääsymaksu on tällä hetkellä 8 € aikuisille. Alennettu pääsymaksu eläkeläisille, opiskelijoille, työttömille ja varusmies- tai siviilipalvelua suorittaville on 5 €. Sisäänpääsy on maksuton alle 18-vuotiaille, opetusryhmille, sotaveteraaneille, henkilökohtaiselle avustajalle asiakkaan kanssa, sekä Museo-, ICOM- ja lehdistökortin omaaville. Museon piha-alueelle voi tulla maksutta. (LIITE 1 Korttelimuseon palveluhinnasto).

Maksavien kävijöiden käynnit Korttelimuseossa keskittyvät loma-ajolle. Myös koulujen syys- ja talvilomaviikot näkyvät tilastoissa kävijäpiikkeinä. Koululais- ja päiväkotiryhmät kaupungista ja maakunnan alueelta vierailevat museossa etenkin luokkaretkiaikaan toukokuussa sekä joulukuussa joulunäyttelyn vuoksi. Paikalliset päiväkodit ja

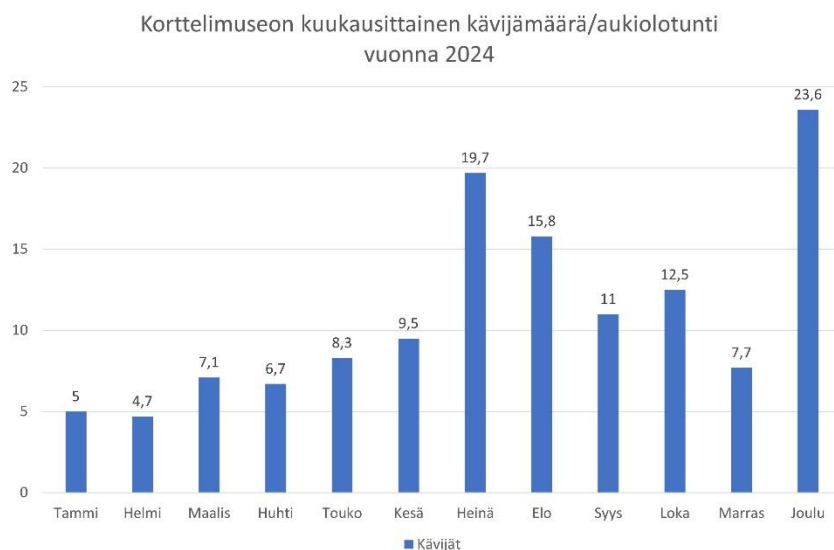
perusopetuksen 1.–6. luokat tulevat museoon suurelta osin klo 9–10, eli varsinaisen avoinnaoloajan ulkopuolella päiväkotien ja koulujen ruokailuaikojen takia.

Loma-aikoina kävijävirta jakautuu melko tasaisesti kullekin viikonpäivälle. Muulloin suuri osa arkikävijöistä koostuu päiväkotien ja koululaisryhmistä sekä muista ryhmäkävijöistä, siinä missä viikonloppu on ns. yksittäiskävijöiden suosiossa. Viikonlopun merkitys työssäkäyville korostuu etenkin talviaukioloaikojen ollessa käytössä.

Vuonna 2024 Korttelimuseolla oli 20 040 kävijää. Kävijöiden kuukausittaisessa jakautumisessa näkyvät lomasesongit sekä joulunäyttelyn vaikutus. Kuten totuttua, heinäkuu ja joulukuu olivat vilkkaimmat kuukaudet myös vuonna 2024. Heinäkuu oli vilkkain kuukausi, kävijöitä 3791 ja vilkkain yksittäinen päivä oli Taiteiden yö perjantai 25.8., jolloin museossa vieraili 1233 kävijää.

Erot kuukausien välillä tasaantuvat hieman, kun tarkastellaan kävijämäärää suhteessa aukiolotunteihin. Pidentetyt aukioloajat ovat käytössä kesällä ja osittain joulun aikaan. Tässä tarkastelussa joulukuu nousee vilkkaimmaksi kuukaudeksi.

Korttelimuseon kehittämishankkeen kyselyn perusteella enemmistö kävijöistä viettää aikaa museossa 1–2 tuntia ja noin kaksi kolmasosaa vastanneista (65 %) vierailee korttelimuseossa kerran vuodessa tai harvemmin kuin kerran vuodessa, noin neljäsosa 2–3 kertaa vuodessa ja vain harvat 4 kertaa tai useammin vuodessa (4 %).

Korttelimuseon museokauppa sijaitsee infon ja lipunmyynnin yhteydessä rakennuksessa 2. Kaupassa on myynnissä mm. museoiden omia sekä muita painotuotteita, kuten alueen historiaan liittyviä julkaisuja. Lisäksi kaupassa on tarjolla museoiden omia myyntituotteita sekä näyttelyiden teemoihin liittyviä erikoistuotteita. Museokauppa toimii myös verkossa osana Kuopion kaupungin verkkokauppaa.

Rakennus 3:ssa ulkopuolisen toimijan vuokraamassa tilassa toimii KierrätysTaide -työpaja, jota pitää koruseppä Matti Mattsson. Yhteistyö vahvistaa kaupungin strategian mukaista toimintaa.

Korttelimuseolla työskentelevä henkilöstö

Korttelimuseolla työskentelee ympärivuotisesti 2–3 vakinaista yleisötyön työntekijää (tehtävät eriteltty kohdassa 3.2.2). Tarpeen mukaan muista museokohteista voidaan irrottaa työntekijöitä lyhyiksi ajoiksi Korttelimuseolle opastuksien, tapahtumien, pedagogisia töiden, kokouksien sekä poissaolojen vuoksi. Oppilaitosharjoittelijoita on yleisötyössä ohjattavina vaihtelevasti pitkin vuotta. Kesäkaudeksi on ollut mahdollisuus palkata kaupungin kesätyöntekijöitä. Yleisötyön tilat sijaitsevat pääsääntöisesti rakennuksessa 2. Samat työ- ja sosiaalityilat ovat myös mahdollisten ulkopuolisten tapahtumayhteistyökumppanien käytössä.

Kulttuurihistoriallisen museon kovien materiaalien konservaattorin työhuone ja työtilat ovat rakennuksessa 1. Konservaattori työskentelee tiloissa vakituisesti. Samassa rakennuksessa on myös amanuenssin työhuone, jossa hän työskentelee ajoittain. 21.2.2024 Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta päätti (asianro 1249/10.03.02.00/2024), että Kulttuurihistoriallisen museon ja Luonnontieteellisen museon kokoelmatiloja koskeva tarveselvitystyö käynnistetään. Jos tarveselvitys ja sen jälkeen hankesuunnitelma etenevät toteutukseen saakka, konservointitila sekä konservaattorin ja amanuenssin työskentelytilat siirtyvät uuteen kokoelmakeskukseen. Nämä tilat vapautuvat siinä tapauksessa muuhun käyttöön.

Konservaattorin ja amanuenssin lisäksi Kulttuurihistoriallisen museon muuta henkilökuntaa työskentelee rakennuksessa 1 silloin, kun puretaan ja pystytetään vaihtuvia näyttelyitä. Heidän lisäkseen rakennuksessa voi työskennellä myös yhteistyökumppaneita, jos vaihtuva näyttely tehdään yhteistyössä.

Korttelimuseon toiminnot vaativat koko Kulttuurihistoriallisen museon henkilökunnan huomiota ja työaikaa Kuopion museon ja JV. Snellmanin kotimuseon toimintojen rinnalla. Kohteiden näyttelyitä toteuttavat pääasiallisesti näyttelyistä vastaava intendentti ja näyttelymestari sekä logistiikasta vastaava museomestari. Pelkästään suunnittelutyöhön ja sisällöntuotantoon osallistuu aina laajempi näyttelykohtaisesti nimetty tiimi.

Saavutettavuus

Korttelimuseon tilat ovat esteellisiä. Suurimmassa osassa Korttelimuseon rakennuksista on liikkumista vaikeuttavia esteitä: portaita, kapeita oviaukkoja ja korkeita kynnyksiä, jotka tekevät museosta liikuntaesteisille vaikeakulkuisen. Pyörätuolilla liikkuvat ja muut liikuntaesteiset pääsevät vain rakennukseen 1 (vaihtuvat näyttelyt), jossa on luiska sekä rakennukseen 2, jossa on nostin.

Korttelimuseolla pyritään palvelemaan parhaalla mahdollisella tavalla erityistä tukea tarvitsevia asiakkaita. Näyttelyihin on sijoitettu tuoleja ja museossa on käytössä mukana kuljetettavia kevyttuoleja. Lainattavia ja digitaalisia materiaaleja on suunniteltu sellaisia asiakkaita varten, jotka eivät pääse tutustumaan näyttelyihin paikan päällä. Viime vuosina palveluvalikoimaa on laajennettu etäopastuksilla, joita tarjotaan niin maksullisina kuin tapahtumiin liittyvinä ilmaisopastuksina. Myös museota esittelevä ääniopas on kuunneltavissa etänä ilman museovierailua ja siitä on tarjolla selkosuomiversio. Korttelimuseo on mukana Kuopion kaupungin saavutettavuustaulukossa ja se on myös EU:n vammaiskorttikohde.

Viestintä

Korttelimuseo on suhteellisen tunnettu kohde Kuopiossa, mutta edelleenkin se ei tavoita kaikkia potentiaalisia asiakkaita. Viestintään on suunnattava tulevaisuudessa enemmän resursseja. Kulttuurihistoriallisella museolla ei ole viestinnästä vastaavaa työntekijää, vaan viestintä hoidetaan muun työn ohella.

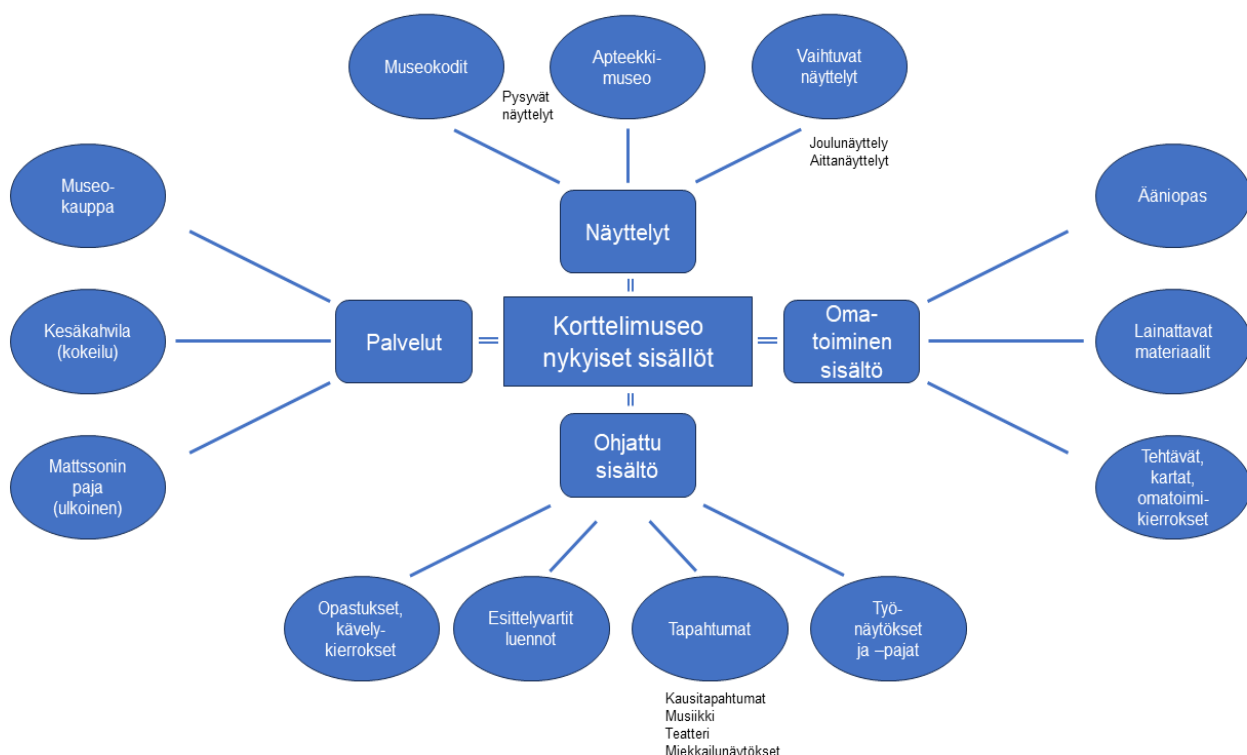
Korttelimuseon näyttelyistä viestitään useilla eri kanavilla. Digitaalinen viestintä on yleistynyt valtavasti, mutta viestintää tehdään myös esimerkiksi julisteina ja valotaulumainoksina sekä painetussa mediassa. Omat verkkosivut ovat kanava kertoa näyttelyistä, niistä on infoa myös Kuopion museossa olevilla näytöillä. Someviestinnällä Facebookissa ja Instagramissa tavoitetaan laaja yleisö ja edellisestä poiketen hiukan eri kohderyhmiä.

Näyttelyitä, tapahtumia ja työpajoja markkinoidaan sosiaalisessa mediassa Facebookissa ja Instagramissa, kaupungin erilaisissa kalentereissa, kuten Kuopion museoiden tapahtumakalenterissa, Kuopion seinällä, Savon Sanomien menoinfossa sekä Hello Kuopio -markkinoinnissa. Lisäksi näyttelyitä mainostetaan Mediateon tienvarsinäytöillä. Näyttelyt viedään myös Museoliiton näyttelykalenteriin museot.fi -sivustolle. Pedagogisista sisällöistä viestitään lisäksi kohderyhmille suunnatuissa kaupungin koordinoimissa uutiskirjeissä. Maksullista tapahtumamarkkinointia tehdään työajan ja taloudellisten resurssien puitteissa Facebookissa ja Instagramissa.

3.2. Toiminnot Korttelimuseolla

Korttelimuseolla voi nähdä, kuulla, kokea ja oppia uutta. Museolla on asiakkaille tarjolla monenlaisia näyttelyitä, ohjattuja ja omatoimisia sisältöjä sekä digitaalisia sisältöjä.

Korttelimuseolla asiakkaille tarjolla oleva muu toiminta kuin näyttelyt ovat sekä Kulttuurihistoriallisen museon henkilökunnan sekä yleisötyön suunnittelemia ja tekemiä. Kun suunnitteluun on aikaa ja se voidaan tehdä hyvin, niin tuote on pitkäkestoinen ja sitä voidaan käyttää vuodesta toiseen. Uutta toimintaa suunnitellaan resurssien puitteissa, mm. esimerkiksi vaihtuviin näyttelyihin.

3.2.1 Näyttelyt ja niihin liittyvä oheistuotanto sekä muut toiminnot

Korttelimuseon ns. pysyvään näyttelyyn eli eri aikakausia kuvaaviin museokoteihin ei juurikaan ole tehty muutoksia sen jälkeen, kun ne avattiin yleisölle vuonna 1982. Uudempaa tarjontaa edustaa apteekkimuseo, joka avattiin vuonna 1992. Apteekkimuseoon lisättiin vuosituhannen vaihteessa Pohjois-Savon apteekkitoiminnasta ja kansanparannuksesta kertova osio, jonka lisäksi vuonna 2012 avattiin pieni lääkenäyttelyosio. Vaihtuvien näyttelyiden tila otettiin käyttöön 1990-luvun puolivälissä.

Vaihtuvat näyttelyt

Rakennuksessa 1 on vaihtuvien näyttelyiden tila. Näyttelyt ovat omatuotantoisia, yhteistyönäyttelyitä tai lainanäyttelyitä muualta. Näyttelyiden esilläoloaika vaihtelee noin vuodesta muutamaan kuukauteen. Hyvin usein näyttely vaihdetaan noin kaksi kertaa vuodessa. Näyttelykalenteri on tällä hetkellä suunniteltu vuoteen 2026 asti.

Omatuotanteiset vaihtuvat näyttelyt Kuopion korttelimuseolla käsittelevät yleensä Kuopion historiaa tai rakennushistoriaa. Lainanäyttelyissä ja yhteistyönäyttelyissä aihepiirien variaatio on suurempi. Näiden osalta käydään aina näyttelykohtaisesti keskustelua ja harkitaan tarkoin, sopiiko aihe Korttelimuseolle ja kuinka mielenkiintoiseksi asiakkaat mahdollisesti näkevät näyttelyn eli millainen talousvaikutus näyttelyllä on. Korttelimuseon konseptin kehittämisen myötä on tarkoitus vielä pohtia Korttelimuseon näyttelyprofiilia ja sen suhdetta muihin Kuopion kaupungin museokohteisiin.

Vaihtuvien näyttelyiden tila ei ole olosuhdesäädeltä, joten tämä asettaa tiettyjä rajoitteita museoesineiden esille laittamiseen. Näyttelyissä esineet pyritään yleensä laittamaan esille vitriineissä, mutta Korttelimuseolla vitriinien käyttö on ongelmallista. Näyttelytilassa on yksi iso kiinteä vitriini, jota ei pysty siirtämään paikasta toiseen tai välivarastoida, jos sille ei jossakin näyttelyssä olisi tarvetta. Näyttelyissä on aika ajoin käytetty pieniä ja kevyempiä ulkopuolelta lainattuja lasivitriineitä, jotka palautetaan omistajalle kulloisenkin näyttelyn

päätyttyä. Lasivitriinien siirtely on aina hankalaa, ja se vie työaikaa. Korttelimuseolle on hankittu vuonna 2023 uusia pienempiä vitriineitä, jotka ovat tyyllisesti samanlaisia ja yhteensopivia muiden Museokeskuksen omistamien vitriinien kanssa. Vitriinit ovat käytössä Korttelimuseolla, mutta periaatteessa ne ovat Museokeskuksen yhteistä omaisuutta. Näyttelyissä esillä olevia isompia esineitä ei voida laittaa vitriineihin, sillä tilaan ei kulkureittien ahtauden ja portaiden vuoksi voi tuoda isoja vitriineitä. Ilman sopivaa vitriiniä suojaamattomat esineet kärsivät sekä olosuhteista että asiakkaiden koskettelusta.

Korttelimuseon omatuotantoiset näyttelyt ovat aihealueiltaan kiinnostavia ja varsin uniikkeja valtakunnallisessa mittakaavassa, mutta ne vaativat paljon työaikaa Kulttuurihistoriallisen museon henkilökunnalta. Näyttelyn käsikirjoittamisessa, suunnittelussa, rakentamisessa ym. ovat kiinni sekä museon näyttely- että kokoelmapuolen henkilöstö, joita on yhteensä 7 (2 näyttelypuolella ja 5 kokoelmapuolella). Kokoelmapuolen henkilöstö tekee näyttelyitä oman kokoelmaperustyönsä ohella (noin 75 000 esinettä ja 1 500 000 valokuvaa). Heidän päätyönsä on kokoelmatyö, mutta he ovat myös kiinteästi osa näyttelytyöryhmää. Perustyönsä ja näyttelyiden tekemisen lisäksi kokoelmapuoli ylläpitää kaikkien museokohteiden sisältöjä.

Näyttelypuolen henkilöstö (2htv) tuottaa päätoimisesti näyttelyitä Kulttuurihistoriallisen museon museokohteisiin. Näyttelytuotanto kattaa käsikirjoittamisen, esinevalinnat, tapahtumatuotannon, pedagogisen tuotannon suunnittelun yhdessä yleisötyön pedagogisesta työstä vastaavien työntekijöiden kanssa sekä näyttelyiden viestinnän ja maksullisen markkinoinnin suunnittelun ja toteuttamisen. Näyttelysuunnittelu sisältää näyttelyn visuaalisen ilmeen suunnittelun, graafisten materiaalien suunnittelun ja toteuttamisen. Lisäksi näyttelyn rakentaminen ja purkaminen kuuluvat näyttelyprosessiin. Näyttelytuotantojen toteutus kaikkien vie aikaa keskimäärin 1–2 vuotta. Kulttuurihistoriallisella museolla on kolme museokohdetta: Kuopion museo, Korttelimuseo ja J.V. Snellmanin kotimuseo, joista vaihtuvia näyttelyitä tuotetaan Korttelimuseolle ja Kuopion museolle. Myös pysyviä näyttelyitä joka kohteessa on huollettava ja ylläpidettävä.

Korttelimuseolla on esillä myös lainanäyttelyitä, joita pyritään hyödyntämään mm. silloin kun aikataulut ovat tiukat eikä ole aikaa tehdä omatuotantoista näyttelyä. Kulttuurihistoriallisia lainanäyttelyitä ei ole valtakunnallisestikaan kovin paljoa tarjolla. Lainanäyttelyiden vuokratustannukset tai saatavuus eivät tällä hetkellä mahdollista pitkää, esimerkiksi vuoden mittaista laina-aikaa. Pitkät näyttelyajat eivät ole myöskään aina asiakasvirran takaamisen näkökulmasta kannattavia. Elokuun lopulla 2024 avautui Työväenmuseo Werstaan kiertonäyttely *Ysäri*, joka oli esillä noin viisi kuukautta maaliskuun 2025 puoliväliin saakka.

Korttelimuseolle tehdään näyttelyitä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Tästä esimerkkinä on vuoden 2022 *Romurinsessa ja Löpöpunkki - Valtakunnassa kaikki hyvin!* -näyttely, joka toteutettiin yhteistyössä Maaseudun sivistysliiton kanssa. Kesällä 2024 järjestettiin *Punainen lanka - elämän merkityksellisyyttä etsimässä* -näyttely yhdessä kahden taiteilijan kanssa. Yhteistyönäyttelyt ovat sisällöntuotannon näkökulmasta kevyempiä kuin omatuotantoiset näyttelyt, mutta niihinkin tehdään kaikki muut samat työvaiheet, kuin omatuotantoihin näyttelyihin.

Pysyvä näyttely

Pysyvä näyttely on sijoitettu museon eri rakennuksiin.

Rakennuksessa 2 esitellään kuopiolaisen säätyläistön, esimerkiksi kauppiaiden ja virkamiesten asumista 1800-luvulla. Eri huoneiden sisustus edustaa hieman eri aikatasoja, mikä tilanne 1800-luvulla oli usein todellisuudessaakin.

Rakennuksessa on myös Minna Canthin salonki, joka siirrettiin vuonna 1982 Kuopion museolta Korttelimuseolle, jossa huone sijoittuu autenttisempaan ympäristöön kuin Kuopion museolla. Salonki on sisustettu lähes kokonaan Minna Canthille kuuluneilla esineillä mahdollisimman samanlaiseksi kuin Kanttilassa sijainnut alkuperäinen ”*Minnan salonki*”. Huonekalut ja muu sisustus edustavat tyypillistä 1800-luvun jälkipuolen säätyläisväen sisustamistapaa. Minna Canthin elämää ja merkitystä esitellään opastuksilla ja erilaisissa tapahtumissa, kuten vuosittain Minna Canthin päivänä 19.3.

Rakennuksessa 7 esitellään ns. tavallisen kansan asumista 1910–1920-luvuilla. Tämän tyyppisissä taloissa asui yleensä kaksi perhettä. Rakennuksen toisessa päässä asui usein talon omistanut perhe, kun taas toinen pääty oli vuokrattu toiselle perheelle.

Talon isompi huone on sisustettu kutojan tuvaksi. Siinä asui pieni perhe, jonka äiti teki kotona erilaisia tekstiilitöitä. Talon toiseen päähän on sijoitettu räätälin verstaas. Lisäksi kokonaisuuteen kuuluu porstuanpohjakamari, joka toimii räätälin asuinhuoneena. Tämä räätälin verstaas- ja asuinhuonekokonaisuus edustaa vaatimatonta räätälin asumistasoa.

Rakennuksessa 11 toimiva apteekkimuseo avattiin yleisölle vuonna 1992. Siellä voi tutustua 1910–1920-lukujen apteekkiin sekä kansanparannukseen ja kansanlääkintään. Asiakkaat eivät pääse omatoimisesti sisälle apteekin myymälätilaan eivätkä laboratorioon, vaan niissä olevia näyttelyitä katsotaan tiloja rajaavien puoliovien takaa. Apteekkitalossa oleviin muihin tiloihin, kuten apteekkarin huoneeseen ja varastohuoneeseen asiakkaat pääsevät sisälle. Tapahtumissa, kuten esim. Taiteiden yössä, myös myymälätila on yleensä avoinna siten, että henkilökunnan jäsen on paikalla valvomassa ja esittelemässä tilaa. Tilan rajaukseen on päädytty esineturvallisuuden ja henkilöstöressurssien takia. Rajatut tilat sisältävät runsaasti herkkää esineistöä. Ennen puoliovien asentamista tila vaati jatkuvaa valvontaa ja siten yhden yleisötyöntekijän työpanoksen.

Rakennuksessa 12 sisätilojen kiinteä sisustus on entisöity 1930-luvun asuun ja esineistö kertoo pienen kaupunkilaisperheen nykyaikaisesta asumistasosta 1930-luvulla. Talossa on keittiö, olohuone/kamari, eteinen sekä wc, joka on aikakautensa yleiseen tapaan tehty entiseen säilytyskomeroon. 1930-luvulla asuntoon kuului jo monia mukavuuksia, kuten vesijohto, viemäri, vesiklosetti, sähkö ja keskuslämmitys. Ruoka tehtiin kuitenkin vielä puuliedellä.

Rakennus 13 on sisustettu 1800-luvun lopun – 1900-luvun alun aikatasoon. Isompi tupa on suutarin tupa, joka toimi sekä suutarin verstaana että perheen asuintupana. Lisäksi suutarin perheen käytössä on makuuhuoneena toimiva porstuanpohjakamari.

Rakennuksen toisen päässä sijaitsee teollisuustyöläisperheen asunto, jotka olivat tyypillisimmin yksihuoneisia vuokrattuja hellahuoneita. Huoneen tulisijassa tehtiin ruoat, minkä lisäksi se talvikaudella lämmitti huoneen.

Rakennuksen 6 päätyyn on sijoitettu pieni pysyvän näyttelyn osa, joka esittää ulkoahuussia.

Joulunäyttely

Korttelimuseon perinteinen **Joulunäyttely** on avoinna joka vuosi joulukuun alkupuolelta tammikuun alkupuolelle. Joulunäyttely on ollut esillä museon avaamisesta 1982 lähtien. Näyttely levittäytyy Korttelimuseon museokoteihin, säätyläiskotiin, kutojan tupaan, suutarin tupaan, hellahuoneeseen sekä 1930-luvun kotiin, esitellen kullekin kodille tyypillistä joulunviettoa. Myös piha saa jouluasun, kun kynnysten eteen laitetaan havut ja linnut saavat lyhteen. Asiakkailta tulleen palautteen mukaan joulunäyttely on tuttu, nostalginen ja arvostettu. Näyttelyn vuodesta toiseen korkeana pysyvät kävijäluvut todistavat samaa.

Viime vuosina näyttelyyn on kuitenkin tehty jonkin verran muutoksia, enimmäkseen käytännöllisyyden ja esineturvallisuuden ohjaamana. Esim. aidot jouluruuat, karamellit ja hedelmät on vaihdettu jäljennöksiin ja yksi esillä olevista kuusista on korvattu tekopuulla. Muutoin näyttely toistuu vuosittain pääosin samanlaisena.

Verkkonäyttelyt

Näyttelytarjontaa on täydennetty **verkkonäyttelyillä**. Verkkonäyttelyt tuovat näkyviksi esimerkiksi Korttelimuseon perusnäyttelyiden ja omatuotantoisten vaihtuvien näyttelyiden teemoja sekä mahdollistavat museokokemuksen laajemmin maakunnan asukkaille. Korttelimuseon sivuilla on mahdollisuus tutustua useisiin verkkonäyttelyihin. Esimerkiksi *Suutarin kengissä*-, *Elämää ja ihmisiä Kuopiossa*- ja *Puutalo asumisen ihanuus – kurjuus* - verkkonäyttelyihin, joiden aihealueet liittyvät Korttelimuseoon ja Kuopion historiaan.

Kesänäyttelyt

Kesäisin Korttelimuseolla on **kesänäyttelyjä**, jotka ovat olleet esillä aitoissa numero 4 ja 6. Näyttelyn järjestää usein yleishyödylliset yhteistyötahot, jotka ovat saaneet tilan käyttöönsä ilman vuokraa. Viime vuosina näyttelyn pystyttäjä on ollut paikallinen kuvataideseura Arttiimi Ry. Kesänäyttelyn toteuttaja tarkastellaan vuosittain.

3.2.2 Yleisötyö

Korttelimuseon asiakaspalvelutehtävissä (avoinnapito, lipunmyynti, näyttely- ja yleisötilojen valvonta, näyttelyopastukset, muu museopedagoginen työ, museokaupan hoito, rakennusten ja piha-alueiden ylläpito ja huolto) työskentelee tällä hetkellä vakituisesti kaksi työntekijää: museopedagogista vastaava museoassistentti ja talonmies-opas. Talonmies-oppaan tehtävästä 85 % työajasta on määritelty kohteen rakennusten ja piha-alueen hoitoon ja ylläpitoon liittyväksi tekniseksi työksi. Molemmat kuuluvat Museokeskuksen yhteiseen yleisötyön tiimiin. Talonmies-opas hoitaa myös J.V. Snellmanin kotimuseon kiinteistöhoitoa ja pihatöitä. Lisäksi lähinnä Kuopion museon yleisötyön resurssista yksi museoassistentti on mahdollisuuksien mukaan hoitanut Korttelimuseon yleisötyön tehtäviä, erityisesti museokauppaa, kassavastaavan tehtävää sekä sosiaalisen median viestintätehtäviä. Tämän työntekijän työpanos Korttelimuseolla on vaihdellut vuosittain, ollen nykyisin 0,5–0,75 htv.

Korttelimuseossa työskentelevä nykyinen henkilöstöresurssi on siis varsin niukka, käytännössä asiakaspalvelun ja yleisötyön palveluiden hoitaminen laadukkaasti ja turvallisesti nykykonseptilla edellyttää jatkuvia sijaisjärjestelyitä kaupungin muista museokohteista.

Museopedagogista vastaava museoassistentti hoitaa Korttelimuseon sekä J. V. Snellmanin kotimuseon yleisötyötä sekä suunnittelee ja toteuttaa kohteissa museopedagogisia tuotteita. Pedagogisia tuotteita ja toimintoja suunnitellaan museokoteihin ja vaihtuviin näyttelyihin sekä tapahtumiin kaikenlaisille kohderyhmille. Erityisesti pyritään tuottamaan lapsille, lapsiperheille, nuorille ja senioreille sopivaa toimintaa, joka muodostaa muiden museokohteiden toiminnan kanssa kokonaisuuden.

Kesäkaudella Korttelimuseolle on pystytty palkkaamaan kaupungin kesätyöntekijöitä; yksi opas, yksi talonmies-opas ja yksi kehrääjä-opas. Useina joulukausina kiireapuna on ollut joulupöytä-opas. Ilman kesätyöntekijäresurssia kohteen avoinnapito kesäkauden laajemmalla aukiololla ei ole mahdollista.

Museoiden pedagoginen työ ja yleisötyö ovat tärkeä osa Kuopion kaupungin hyvinvointia tukevaa työtä. Kuopion kaupungin museokohteet toimivat aktiivisesti yhteistyössä hyvinvointipalveluiden ja kaupungin organisaatioiden kanssa sekä julkisen sektorin järjestö- ja säätiöyhteistyössä tarjoten tiloja ja sisältöjä yhteiseen arjen jaksamista tukevaan toimintaan. Erityisen tärkeä osa työtä on oppimisen tukeminen. Museokeskuksen museokohteet ovat osa Kuopion kulttuuripolkua (museopolun muodostavat Kuopion museo, Korttelimuseo ja Ortodoksinen kirkkomuseo Riisa). Korttelimuseon polku on osa Kuopion kaupungin perusopetussuunnitelmaan kirjattua minimipalvelua peruskoulujen 3. luokille.

Yleisötyö tuottaa perusnäyttelyihin vuosittain toistuvia kaupunki- ja valtakunnan tasolla toteutettavia tapahtumia ja tapahtumaviikkoja. Museokeskustasolla pyritään tarjoamaan pääkohderyhmille lapsille ja lapsiperheille, eri-ikäisille oppijoille ja oppilaitoksille, nuorille, työssäkäyville, senioreille ja erityisryhmille jotain sopivaa jossain museokohteessamme ryhmälle sopivalla tavalla. Lisäksi alueellisesti Pohjois-Savossa ja Itä-Suomen alueella toimitaan lasten -ja lapsiperheiden hyväksi mm. Ilona-verkoston ja alueen kuntalaisten hyväksi Pohjois-Savon kulttuurityön verkoston ja hyvinvointialueen sekä oppilaitosten kanssa.

Korttelimuseolla työskentelevä yleisötyö hoitaa myös J. V. Snellmanin kotimuseon avoinnapidon ja asiakaspalvelun. Korttelimuseon (ja J. V. Snellmanin kotimuseon) pedagoginen työ on profiloitunut tuottamaan eri ikäisille oppijoille tietoa siitä, miten kaupungissa ennen elettiin ja asuttiin. Korttelimuseon vakiotuotteisiin kuuluvat lapsille, senioreille sekä Kuopion historiasta tai Suomen kaupunkihistoriasta kiinnostuneille asiakkaille suunnitellut sisällöt.

Korttelimuseolla yleisötyön palveluita on tarjolla paikan päällä ohjatusti tai omatoimisesti sekä etänä ohjatusti ja omatoimisesti. Usein palveluihin liittyy etukäteistehtävät oppilaitostasoisesti, toiminta museokohteessa ja keskustelutehtävät museovierailun jälkeen.

Toiminnan kehittämiseksi on tehty oppilaitoksille suunniteltuja verkkokyselyitä vuosina 2021 ja Korttelimuseon konseptin kehittämisen yhteydessä keväällä 2024. Kävijäpalautteen mukaan etenkin museon tiloissa toteutetut ohjatut pedagogiset palvelut koetaan tärkeinä. Korttelimuseon konseptin kehittämiskyselyssä kävijät toivoivat museolta aktiivista ja monipuolista tapahtumatoimintaa, joka sisältää opastuksia, työpajatoimintaa, työnäytöksiä, kursseja, konsertteja ja muita esityksiä. Toiminnallisuus ja mahdollisuus osallistumiselle nousevat esille kävijöitä kiinnostavina asioina. Henkilökunnan kohtaaminen näyttäytyy merkittävänä osana museokokemusta ja ohjattua toimintaa pidetään tärkeänä. Etenkin opettajat toivovat museon tiloissa tapahtuvaa ohjattua toimintaa. Aktiivinen ja monipuolinen tapahtumatoiminta elävöittää museota ja houkuttelee vierailemaan kohteessa toistuvasti.

3.2.3 Ohjatut sisällöt

Opastukset ja korttelivartit

Korttelimuseon perusopastus tutustuttaa kävijän museokoteihin ja Kuopion historiaan 1600-luvun puolivälistä 1930-luvulle. Opastuksella kerrotaan myös Minna Canthin salongista ja tutustutaan apteekkimuseoon. Pidempiaikaisiin vaihtuviin näyttelyihin tuotetaan opastuksia tai vastaavia tuotteita. Museon pääsymaksulla voi osallistua noin kerran viikossa tarjottavaan opastukseen, joka on joko museokoti- tai vaihtuvan näyttelyn opastus. Korttelimuseolla on mahdollista varata ajoittain myös teemaopastuksia, jotka liittyvät mm. Minna Canthin elämään, apteekkimuseoon, kotitalouden hoitoon, muotiin ja rakennus- ja sisustustyyliin.

Opastuksia tarjotaan suomeksi, englanniksi ja selkokielellä. Oppilaitosyhteistyö on mahdollistanut myös joidenkin tapahtumien viittoma- ja kuvailutulkauksen.

Korttelimuseolla on vuosien varrella järjestetty useita draamallisia opastuksia tai työpajoja kuten *Minna Canth* -opastukset salongissa, entisajan koulua käsittelevä *Kansakoulutyöpaja*, taikuusoikeudenkäynneistä vanhassa käräjätuvassa kertova *Karneat käräjät* -toteutus ja *Naiset sisällissodassa* -teemaiset molempien sodan osapuolten näkökulmia avaavat teatterimaiset esitykset. Usein draamatuotannot tehdään yhteistyössä kaupungin toimijoiden ja oppilaitosten kanssa ja niihin varataan henkilöstöresurssit aina etukäteen.

Korttelivarteilla avataan jotain opastukseen sopivaa suppeampaa teemaa ja teeman osaa 15 minuutin ajan joko näyttelyissä tai etänä verkossa.

Kävelykierrokset

Korttelimuseon ohjatut kävelykierrokset alkavat korttelimuseon näyttelyistä ja jatkuvat kaupunkiympäristöön. Viime vuosina on järjestetty *Minna Canthin Kuopio* ja *Kuopio 1918* -kävelykierroksia ja Korttelimuseo on ollut mukana myös Museokeskuksen yhteisissä kävelykierroksissa: *Elämää Kuopiossa*, *Jännäri-kierros* ja *Avoin ja rajaton Kuopio*. Erityisesti kaupunkitasoiset ja juhlavuositeemaiset kävelykierrokset ovat keränneet paljon osallistujia. Kävelykierroksia järjestetään henkilöstötilanteen sen salliessa ja vuorotellen museokohteiden muiden kävelykierrosten kanssa. Kävelykierrokset ovat pääasiassa maksullisia.

Tapahtumat

Korttelimuseolla järjestetään erilaisia maksuttomia ja maksullisia tapahtumia, jotka vaihtelevat vuosittain. Tapahtumat liittyvät näyttelyihin ja vuosittain toistuviin paikallisiin ja valtakunnallisiin teemapäiviin ja tapahtumaviikoihin. Esimerkiksi Juho Rissasen juhlavuosi huipentui syntymäpäiväviikkoon 2.–10.3.2024, joka näkyi Korttelimuseolla sekä myös muissa kaupungin kohteissa. Korttelimuseolla järjestetään toimintaa muiden museokohteiden tapaan kaupungin tapahtumaviikoille, kuten Pakkaspäiville, Hyperhiihtolomaviikolle, Kivaan kesään, Supersyyslomalle sekä joulukaudelle. Vuonna 2024 ja 2025 järjestetään lisäksi Kuopio 250 -juhluvuoden tapahtumia. Vuonna 2023 ensimmäisen kerran järjestetty juhannustapahtuma juhannusviikolla oli suosittu ja se kuuluu vuodenkiertoon liittyvään Kulttuurihistoriallisen museon museokohteiden tapahtumakokonaisuuteen. Korttelimuseolla on viime vuosina myös mm. kehrätty villalankaa kehrunäytöksissä, esitetty nukketeatteria sekä järjestetty paikallisen urheiluseuran historiallisia miekkailunäytöksiä.

Korttelimuseo on suosittu käyntikohde vuosittain elokuun lopulla järjestettävänä Taiteiden yönä, jolloin museoon on vapaa pääsy. Taiteiden yönä museossa on poikkeuksellinen aukioloaika eli museo on avoinna klo 21 asti. Tuolloin museossa järjestetään usein myös muuta ohjelmaa, esimerkiksi työpajoja ja -näytöksiä. Apteekkimuseossa kerrotaan apteekkiin liittyvästä historiasta.

Työpajat

Työpajojen järjestäminen Korttelimuseolla on haastavaa, sillä niihin tarvittavaa tilaa ei ole. Vaikka melkein koko Kulttuurihistoriallisen museon henkilökunta siirtyi Postitaloon uusiin työtiloihin, Korttelimuseolla on edelleen konservaattorin ja amanuenssin työtiloja ja tilat vaihtuvien näyttelyiden rakentamista varten. Lisäksi osa tiloista on sisäilmaongelmaisista, eikä niissä voi työskennellä. Niinpä työpajakäyttöön soveltuvaa sisätilaa ei edelleenkään ole käytettävissä. Kesäkuun aikana esim. kädentaidon ja teatteri-ilmaisun työpajoja on voitu pitää rakennuksessa 6, jossa on pedagogiseen toimintaan varattu sähkötön aittatila.

Etätoiminta

Vuonna 2023 aloitettiin Museokeskuksen etätoiminta. Siihen liittyvät tapahtumien ja luentojen live-striimaus, videointi ja etäopastukset. Etätoiminta edistää saavutettavuutta tavoittaen sellaisia ihmisiä, jotka eivät fyysisten esteiden ja etäisyyden takia pääse tutustumaan museoon paikan päällä. Toiminta mahdollistaa museosisältöjen tarjoamisen esim. Kuopion maaseutualueille ja laajemmin Pohjois-Savoon, tukien Kulttuurihistoriallisen museon tehtävää alueellisena vastuumuseona. Tapahtumiin liittyvät etäopastukset ovat ilmaisia, mutta etäopastuksia voi myös varata, jolloin ne ovat maksullisia.

3.2.4 Omatoimiset sisällöt

Museopolku

Korttelimuseo on osa Kuopion kaupungin kulttuuripolkua, ollen yksi sen museopoluista. Museopolku *Kylässä korttelimuseossa* on 3. luokkalaisille suunniteltu omatoiminen käynti, johon ohjeet ja tehtävät opettaja saa käyttöönsä kotisivuilta lataamalla ja tulostamalla. Vastaavia verkkoaineistoja on myös päiväkotijä- ja yläkouluryhmille sekä kotitalousryhmille. Museopolun aineistoa uudistetaan tällä hetkellä.

Lainattavat materiaalit

Korttelimuseossa on tarjolla lainattavia materiaaleja sekä museossa käytettäväksi että uloslainattavaksi. Museossa ne täydentävät ja syventävät käyntikokemusta, kun taas museon ulkopuolella niitä voidaan käyttää museokäynnin jatkeena museossa käyneiden ryhmien kanssa tai käynnin korvikkeena niille, jotka eivät pysty museossa vierailemaan.

Oppilaitostehtäviä suunnitellaan vaihtuviin näyttelyihin tai eri teemoista, kuten ruoka ja kotitalous. Tehtävät voi tulostaa koululla ja tehdä museolla. Keväällä 2024 luokkaretkiaikaan varauduttiin myös kevyemmällä luokkaretkitehtävillä eri luokka-asteille.

Museokäyntiä elävöittämään on suunniteltu lainattavia paketteja mm. alakoululaisten *Hellahuoneen Paavo* ja *Kylässä korttelimuseossa*, päiväkotikäisten *Massut ja tassut* -kori sekä *Korttelimuseon lorupolku* sekä kotoutujille ja kielen opiskelijoille suunnitellut *Opi suomen kieltä museossa* -oppimiskortit. Ääniopastuksen tueksi on laadittu myös kosketeltavia asioita sisältävä salkku *Säätyläiselämää*.

Korttelimuseo on tuottanut kouluille ja palvelutaloille sekä kotoutumisryhmien käyttöön erilaisia uloslainattavia moniaistisia ja muistijälkiä avaavia materiaaleja Pohjois-Savon alueelle. *Luettiinpa lehdestä* -muistelusalaku on 1930-luvun museokotiin ja apteekkimuseoon liittyvä tuote, joka on toteutettu yhteistyössä Kuopion vanhuspalveluiden ja alueen palvelutalojen kanssa. Muita lainattavia ovat *Minna Canthin Kuopio* -

muistelusalppu sekä *Karmeat käräjät* -koululaispaketti. Museokeskuksen lainattavat materiaalit lainataan keskitetysti Kuopion museolta.

Digitaaliset sisällöt

Asiakkaille on tarjolla Korttelimuseon ääniopas, jonka avulla pääsee aikamatkalle kaupunkilaisperheiden koteihin 1800-luvun jälkipuolelta aina 1900-luvun alkupuolelle saakka. Ääniopasta voi kuunnella paikan päällä omalla verkkoyhteydellä varustetulla mobiililaitteella ja omilla kuulokkeilla. Opastussisällöt avautuvat QR-koodeja skannaamalla. Samat sisällöt ovat kuunneltavissa myös kotoa käsin museon verkkosivuilta. Ääniopas on tarjolla myös selkokielisenä versiona. Korttelimuseon ääniopastus on toteutettu Opetus- ja kulttuuriministeriön yleisavustuksella.

Korttelimuseolla on ollut tarjolla kaksi AR-kierrosta, *Suutarin kengissä* ja *Minna Canth*. Ne ovat tällä hetkellä poissa käytöstä sopimusteknisten asioiden vuoksi. Suutarin kengissä - AR-kierros toteutettiin Opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksella Elävä ympäristö -hankkeessa.

Korttelimuseo on tuottanut Kuopion keskusta-alueella pelattavia Seppo.io-mobiilipelejä, joiden avulla pääsee tutustumaan paikallisiin aiheisiin ja tapahtumiin niiden oikeassa ympäristössä. Korttelimuseon Seppo.io-pelejä ovat mm. *Kuopio 1918*, *Kuopion kauppatorin historiakierros*, *Kuopio 1700-luvulta Suomen sodan aikaan* -peli, sekä *Minna Canthin Kuopio*. Opiskelijoille on tarjolla *Kuopio tutuksi* -kierros Kuopion tärkeistä paikoista. Tästä pelistä on suomen- ja englanninkielinen versio. Uusimmat pelit tuotettiin keväällä 2024 Juho Rissasen juhluvuoden kunniaksi ja ne sijoittuvat keskustaan sekä Linnanpellolle.

3.2.5 Korttelimuseon piha-alue

Korttelimuseon pihapiiri on harvinainen nähtävyys jo itsessään. Pihalla kasvaa useita kymmeniä perinnekasveja, joihin voi tutustua joko erillisellä pihapiiriopastuksella tai rauhassa syreenien ja ruusujen keskellä istuskellen. Pihalla järjestetään ohjattuja ja omatoimisia leikkihetkiä kesäisin ja talvisin.

Piha-alueella on tarjolla monenlaista aktiviteettia. Kesäisin pihassa on keinoja sekä pöytiä ja tuoleja, joissa voi istua ja nauttia pihan tunnelmasta. Lapsille on tarjolla leikkivälineitä, mm. puujalat, joita voi lainata maksutta. Talvella pihalla on kelkka, jota asiakkaat voivat käyttää.

3.3 Toimitilojen nykytilanne

Korttelimuseo koostuu 11 puutalosta, joista vanhin on peräisin 1700-luvun lopulta ja nuorin 1800-luvun lopulta. Museokortteli rajautuu Kirkkokadun, Kuninkaankadun, Kuopionlahdenkadun ja Sorvarinkadun väliseen alueeseen. Kaikki Kuninkaankadun ja Kirkkokadun varrella olevat rakennukset ovat korttelin alkuperäistä rakennuskantaa. Korttelin Sorvarinkadun puoleista sivustaa on puolestaan täydennetty kuudella kaupungin keskusta-alueelta siirretyllä rakennuksella. (LIITE 2 Rakennukset, aitat ja piha-alue) Rakennusten kunnostustyöt suoritetaan perinteisin materiaalein ja vanhoja työtapoja mukaillen. Tämä on tärkeää autenttisuuden takia, mutta perinteiset korjaustavat ovat lisäksi osoittautuneet vanhojen puutalojen kohdalla myös rakennuksen säilymisen kannalta parhaaksi ratkaisuksi.

3.3.1 Kulttuuriympäristöarvot ja suojelutavoitteet

Museokortteliin liittyviä kulttuuriympäristöarvoja on tutkittu viimeksi vuonna 2019. Yleiskaavamuutosta varten laaditun selvitystyön tuloksena Kuopion kaupungin strateginen maankäyttö on arvioinut museokorttelin ilmentävän rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja maisemallisesti merkittäviä arvoja.

Museon tehtävä on tallentaa ja esittää entisen puutalokaupungin historiaa. Museorakennukset eivät ole museo-objekteja, mutta rakennuksiin liittyvien tunnistettujen kulttuuriympäristöarvojen säilyttäminen edellyttää laadukasta suunnittelua. Museorakennuksien suuremmat korjaustyöt ajoittuvat museon avautumista (v.1982) edeltäneisiin restaurointitöihin. Muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta voidaan todeta, että korjaustöitä on tehty pääasiassa vuosihuoltotyyppisesti. Tarveselvitystyöryhmä arvioi, että kokonaiskäsitystä museorakennusten kunnosta ei ole.

Läpi museon olemassaoloajan museorakennuksia on huollettu ja korjattu pääasiassa vuosittain. Tyypillisimmät korjaustyöt ovat olleet maalaustöitä. Korjaussuunnittelussa on sovellettu perinteisiä työtapoja, ja voidaan sanoa, että 2010-luvun loppuun saakka ylläpitoon liittyvät käytänteet olivat hyvin suunnitelmallisia. Museon pitkäaikainen, Korttelimuseosta vastannut intendentti siirtyi toisiin tehtäviin vuonna 2018. Vuonna 2019 vahvistettu museolaki aiheutti voimaantullessaan (1.1.2020) sen, että kulttuuriympäristötehtävän työaika ei ole enää käytössä siinä määrin museopalveluihin kuin aiemmin. Tässä suhteessa kehitys museopalveluiden tuottamisesta noudattaa täysin valtakunnallisesta trendiä - valtioavusteisesti rahoitettu kulttuuriympäristötyö kohdistuu täysimääräisesti nykyisin asiantuntijatehtäviin. Museorakennuksien korjaus- ja kehitystarvetta seurataan lakimuutoksesta johtuen tänä päivänä museon henkilökunnan toimesta siinä määrin kuin on välttämätöntä, ja huomattavasti vähemmän kuin 2000- ja 2010-luvuilla.

Tavoitteet kulttuuriympäristöarvoista ovat kehittyneet sitten 1970-luvun. Kun ennen rakennuksien siirrot koettiin soveliaina ratkaisuna säilymisedellytyksien luomiseksi, on nykyisin tavoitteena paremmin säilyttää rakennuksen lisäksi myös alkuperäinen rakennuspaikka. Korttelimuseo on tässä mielessä esimerkki kahdesta erilaisesta museotyyppistä. Toisaalta perustamisen tavoitteena on ollut säilyttää korttelissa säilyneet rakennukset ja yhdistää piha-alueita korttelin reuna-alueille sijoitetuilla, siirrettyillä rakennuksilla. Lopputuloksena Korttelimuseota voidaan pitää tietyllä tavalla perinteisenä puistomaisena ulkomuseona, mutta kuitenkin niin, että sinne siirretyt rakennukset kuvaavat nimenomaan kuopiolaista kaupunkiasumista. Siirretyt rakennukset sijoittuvat luontevasti ympäristöön.

Tarveselvityksessä ei esitellä kortteliin kuuluvia rakennuksia yksityiskohtaisesti muuten kuin käyttäjän näkökulmasta. Kohdekohtaiset inventoinnit on tallennettu selvityksen liitteeksi (LIITE 3 Kohdekohtaiset inventoinnit), jolloin tarveselvityksen lukija voi tutustua esimerkiksi rakennuskohtaisiin historiakuvauxiin siinä määrin kuin historiaa tunnetaan. Rakennusinventointi on kulttuuriympäristötutkimuksessa yleisesti käytetty eräänlainen perusselvitys, jonka tavoitteena on tunnistaa tutkittavaan rakennuskohteeseen liittyvät kulttuuriympäristöarvot pääpiirteittäin. Inventoinnin laajuus voi vaihdella sen käyttötarkoituksesta riippuen – yleiskaavaa varten laadittu selvitys voi olla suppeampi kuin asemakaavaa varten laadittu. Rakennushistoriaselvityksellä tarkoitetaan kattavaa kulttuuriympäristötutkimusta, ja usein sellainen laaditaan esimerkiksi ennen peruskorjaussuunnittelua, kuten Kuopion museossa. Korttelimuseon peruskorjausta ei tarveselvityksen kirjoitusvaiheessa ole vielä tiedossa. Kuitenkin kulttuuriympäristöarvojen säilyttämisen kannalta olisi tärkeää, mikäli suunnitteluvaiheessa rakennuksiin liittyvät arvot tunnistettaisiin mahdollisimman kattavasti. Tässä suhteessa rakennushistoriaselvityksen laatimisen tarpeellisuutta tulisi harkita osana peruskorjaussuunnittelua.

Suojelutavoitteet ja maankäyttöä ohjaavat kaavaratkaisut

Korttelimuseolla on asemakaavassa merkintä YM-1, his1. *"Museoiden ja niihin verrattavien rakennusten korttelialue. Alueella saa säilyttää ja saa sille siirtää muualta kaupungin vanhaa rakennustapaa edustavia rakennuksia. Rakennuksiin saa sisustaa näyttely-, kokous- ym. museon toimintaan liittyviä tiloja, alueen luonteeseen soveltuvan ravitsemisliikkeen sekä enintään kaksi asuntoa."*

Yleiskaavassa kiinteistö kuuluu alueeseen sr-2.

Maakuntakaava (2006): SR 11.1002 Puukorttelit.

Korttelimuseo kuuluu osaksi valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009, Kuopion Snellmanin puisto, tuomiokirkko ja puukorttelit).

3.3.2 Rakennusten kunto, sisäolosuhteet ja korjaustarve

Rakennus 1

Hirsirunkoinen ja osittain rossipohjainen rakennus on rakennettu v. 1905. Osalla rakennusta on kellarikerros. Rakennuksessa on tehty eri aikakausina osittaisia korjaus- ja muutostöitä. Vesi- ja viemärisuunnitelma on vuodelta 1972, jolloin ainakin kellarikerrokseen on tehty muutostöitä. Eteläpäädyn konservointitiloissa on koneellinen tulo- ja poistoilmanvaihto, muutoin rakennuksessa on painovoimainen ilmanvaihto. Konservointitiloissa käytetään siirrettäviä ilmankostuttimia. Tiloissa on vesikiertoinen lämmitys.

Vesikaton ja yläpohjan rakenteita on tutkittu v. 2021. Peltikaton peruskorjausvuosi on 1988. Rivipeltikatteen alla on umpi- ja harvalaudoitusta. Yläpohjan lämmöneristeenä on sammal-puru-turve ja päällä umpilaudoitus. Vesikatossa on yksittäisiä vuoto- ja lahopaikkoja ja räystäillä muutamia vuotokohtia. Tutkimuksessa on todettu ullakotilan huono tuulettuvuus, katon pinnoitevauriot ja läpivientien epätiivyydet. Toimenpidesuosituksina raportissa on peruskorjaus tai lyhyen käyttöajan kevyempi korjaus.

Rakennuksen lämpöolosuhteita tutkittiin tammikuussa 2022 lämpökamerakuvauksella tulevien korjaustarpeiden selvittämiseksi. Tutkimuksessa todettiin ulkoseinien ja hirsiväliseinien alapohjaliitoksissa lämpö- ja ilmavuotoja. IV-kanavien läpivienneistä, lattialautojen raoista ja ikkunoiden puitteissa on myös lämpö- ja ilmavuotoa. Uunien perustuksissa on lämpövuotoa. Ulkoseinien yläosissa ja yläpohjan tasolla ei lämpövuotoja havaittu, mikä selittyy sisätilojen yläosien lämmityskauden aikaisesta ylipaineesta eli lämpöä ohjautuu yläpohjaan päin. Yläpohjan lämpeneminen aiheuttaa jäänmuodostusta räystäälle.

Vuonna 2023 rakenteita on tutkittu rakenneavauksilla. Tilan 101 yläpohjassa on sisäkattopaneelin yläpuolella laudoitus, turve-sammal-sahajauhoeriste ja laudoitus. Rakenteissa ei näkynyt merkkejä kosteuden tiivistymisestä, vaikka alapuolisen tilan huoneilma on kostutettua. Pohjoispäädyn kadun puoleisessa työhuoneessa avattiin alapohjaa entisen vesipisteen kohdalta, missä alapohjaa on uusittu. Tässä eristeenä on selluvilla ja puukuituinen tuulensuojalevy. Tiivistyksessä on käytetty polyuretaanivaahtoa. Muutoin tilan alapohjassa on sammal-hiekkakeristettä ja alustana umpilaudoitus. Ryömintätilassa on jonkin verran rakennusjätettä. Väliseinässä on mineraalivillaeristys.

Rakennuksen paine-erot ulko- ja sisätilan välillä ovat maltilliset. Lämpökamerakuvauksen aikana konservointitilassa oli lievä ylipaine, minkä arvioitiin johtuvan tuulen vaikutuksesta. Tässä kostutetussa tilassa ylipaine muodostaa riskin rakenteiden vaurioitumiselle.

Rakennus 2

Hirsirunkoinen ja rossipohjainen rakennus on rakennettu v. 1880. Näyttelytiloissa sisäpinnat ovat alkuperäisessä asussaan. Rakennuksen muissa tiloissa on tehty osittaisia korjaus- ja muutostöitä. Asiakaspalvelutilassa ja henkilökunnan taukotilassa on mm. uusittu alapohjarakenteita, ja toimistopäätyyn on asennettu koneellinen tulo- ja poistoilmanvaihto. Näyttelytiloissa on painovoimainen ilmanvaihto. Näyttelytiloissa uuneissa on sähkövastukset ja muissa tiloissa vesikiertoinen lämmitys.

Vesikaton ja yläpohjan rakenteita on tutkittu v. 2021. Rivipeltikatteen alla on umpi- ja harvalaudoitusta. Yläpohjan lämmöneristeenä on sammal-puru-turve, jonka päälle lisätty puhalluseristettä. Pellityksen liitoksissa ja läpivientien tiivistyksissä on paikallisia puutteita. Vesikatossa on yksittäisiä vuoto- ja lahopaikkoja ja räystäällä muutamia vuotokohtia. Tutkimuksessa on todettu ullakkotilan huono tuulettuvuus, katon pinnoitevauriot ja läpivientien epätiivetydet. Toimenpidesuosituksina on peruskorjaus tai lyhyen käyttöajan kevyempi korjaus.

Rakennuksen lämpöolosuhteita tutkittiin tammikuussa 2022 lämpökamerakuvauksella tulevien korjaustarpeiden selvittämiseksi. Tutkimuksessa todettiin ulkoseinien ja alapohjaliitoksien merkittäviä ilmavuotoja. Myös lattialautojen raoista vuotaa ilmaa, joten ainakin paikoin eristeet ovat painuneet. Rakenteiden läpivienneissä ja ikkunoiden puitteissa on myös ilmavuotoa. Uunien perustuksissa on lämpövuotoa. Ulkoseinien yläosissa ja yläpohjan tasolla ei lämpövuotoja havaittu, mikä selittyy sisätilojen yläosien lämmityskauden aikaisesta ylipaineesta eli lämpöä ohjautuu yläpohjaan päin. Yläpohjan lämpeneminen aiheuttaa jäänmuodostusta räystäälle.

Vuonna 2023 rakenteita on tutkittu rakenneavauksilla. Tilan 219 yläpohjassa on sisäkattokoolauksen yläpuolella umpilaudoitus, turve/sammaleriste, valkoinen lasivilla ja puhallusselluvilla. Tässä kohdassa ulkoseinän sisäpinnassa on kuitulevy, tapetti/pahvi, koolaus ja lastulevy. Tilojen 220 (työhuone) ja 230 (Minnan salonki) alapohjarakenteissa on pontiton lauta, orgaaninen eristekerros ja aluslaudoitus, kannatinhirret ristikkäin ja matala ryömintätila. Matala tila tuulettuu heikosti. Kannatinhirsissä on jälkiä tuhohyönteisten työstä. Väliseinän eristeenä on sahanpuru. Toimistopäädyssä rakenteisiin lisättyjen viemäriputkien ympärillä on lasivillaa tms. ja väliseinärakenne on rankarunkoinen ja purueristeinen.

Keväällä 2024 tehtiin hajuhaitan selvittämiseksi rakenneavaukset eteistilaan 214, jossa on uusittu puuponttilattia. Alapohjan lämmöneristeenä on pääosin turvetta ja purua, paikoin on lisätty puhalluseristettä yläpintaan. Rakenteessa on selvä mikrobiperäinen haju. Lämpökameratutkimuksen perusteella on annettu toimenpidesuosituksena alapohjien korjaukset, ikkunoiden tiivistykset ja läpivientien korjaaminen. Sisäolosuhteiden kannalta paras vaihtoehto olisi alapohjien uusiminen.

Rakennus 3

Hirsirunkoinen, tiilimuurattu ja rapattu rakennus on vuodelta 1880. Rakennuksessa on rossipohja. Keittiön alapohjarakenteita on uusittu v. 2016. WC- ja sisäeteisen 07, 08, 09 alapohjarakenteet on uusittu vesivahingon jälkeen noin 20 v. sitten. Muutoin on korjattu sisäänkäyntien vesikatteita, piipun juuren tiivistyksiä ja julkisivua.

Muut rakennukset

Muihin rakennuksiin on tehty lähinnä vesikatteisiin ja julkisivuihin liittyviä korjauksia.

Sisäolosuhteet

Rakennuksissa on talviajan kylmyyden ja kesäaikaisen lämpenemisen aiheuttamia olosuhdepuutteita. Ikääntyneet pintamateriaalit voivat aiheuttaa paikoin hajuhaittoja. Rakennuksissa on epätiivittä rakenteita, joista sisäilmaan pääsee epäpuhdasta vuotoilmaa. Hajuhavainnot rakennuksissa 1 ja 2 ovat viitteitä mikrobikasvusta, mille riski on suurin lämmöneristeissä ja alapohjan pintarakenteissa. Talotekniikan (lämpö, ilmanvaihto) toiminnasta ja puutteellisuuksista aiheutuu paikoin olosuhdehaittaa.

Rakennuksen 3 sisäilmakatselmuksessa lokakuussa 2021 on todettu poikkeavaa hajua työhuoneessa ja keittiössä. Työhuone ei ole enää käytössä. Rakennuksen 1 sisäilmakatselmuksessa tammikuussa 2023 on todettu rakenneperäistä tunkkaista hajua, minkä vuoksi on suositeltu tilan jättämistä pois jatkuvasta käytöstä. Rakennuksen 2 sisäilmakatselmuksessa maaliskuussa 2024 on todettu mikrobiperäistä hajua kahdessa eteistilassa, joista lämpimän eteistilan korjaus vaatii koko alapohjarakenteen uusimisen.

Kaikissa kolmessa (1, 2, 3) rakennuksessa henkilöstö on kokenut sisäilmaperäistä oireilua. Rakennuksiin ei ole tehty kattavia kuntotutkimuksia tai haitta-ainekartoituksia, mutta osatutkimusten, sisäilmakatselmusten, henkilöstöltä saatujen tietojen ja Tilapalveluiden asiantuntijoiden arvioiden perusteella tiedetään rakennusten nykykunnan heikentävän sisäilman laatua merkittävästi. Korjaustaso on peruskorjaustasoa kulttuurisesti arvokkaiden rakennusten ehdoilla. Henkilöstön terveydellisten olosuhteiden parantamista ajatellen korjausjärjestys olisi ensin rakennus 2, sitten rakennus 1 ja seuraavana lähes tyhjiillään oleva rakennus 3.

Rakennuksissa 12 ja 13 on todettu hajuhaittoja, jotka aiheutuvat rakenteiden puutteista ja vaurioista. Erityisesti rakennuksen 13 hajukuorman vuoksi oleskelun tiloissa on oltava lyhytaikaista.

Rakennusten korjaustarve

Rakennusten nykyinen kunto ja sen vaikutukset sisäilmaan ovat kehittyneet vuosikymmenien aikana ja ovat melko tyypillisiä rakentamisaikaisten ja osakorjausten aikaisten ratkaisujen tulos. Parhaaseen ja pitkäkestoiseen tulokseen päästään rakennusten 1, 2 ja 3 kokonaisvaltaisella korjauksella kulttuurisia arvoja huomioiden. Tällä hetkellä vuosikorjausohjelmassa on jokaisen rakennuksen kohdalla korjaustarvekatselmuksista nousseita paikallisia korjauksia, joiden toteutuksen ajankohtaa on arvioitava vielä tarveselvityksen valmistuttua ja hankesuunnittelun edetessä.

Korjaustarpeeseen vaikuttaa merkittävästi tilojen käyttötarkoitus. Tilojen terveellisyys ja turvallisuus korostuvat tiloissa, joissa työskennellään jatkuvasti tai usein ja näiden korjaustarve on mittavin. Rakennusten 1, 2 ja 3 korjaustarve tulee todennäköisesti määrittymään pitkäaikaisen työskentelyn tilojen kautta, koska rakennuksen sisällä eri tasoon korjattujen tilojen ilmatilojen eristäminen on vaikeaa tai mahdotonta. Näissä rakennuksissa korjaustarve kohdistuu ala- ja välipohjiin, yläpohjiin ja vesikattoihin sekä ainakin osittain väliseiniin. Ulkoseinien korjaustarve on paikallista. Lisäksi talotekniikka tulee vaatimaan korjauksia ja uudenaikaistamista.

Näyttelyrakennuksen 13 korjaustarve kohdistuu todennäköisesti alapohjarakenteisiin. Rakennuksen 12 korjaustarve on vielä selvitettävä. Näitä selvitetään kesäkauden 2025 aikana. Lähivuosina muissa rakennuksissa kohdistetaan korjauksia aina tarpeen mukaan julkisivuihin ja vesikattoihin.

3.3.3 Toimitilojen käytettävyys ja vaikutukset toimintoihin

Korttelimuseon tiloissa on useita tekijöitä, jotka hankaloittavat tai jopa estävät työskentelyn niissä. Sisäilmaongelmista on tehty ilmoitukset rakennusten 1, 2 ja 3 osalta. Suurin osa henkilöstöstä oireilee näissä rakennuksissa ja muutamille henkilöille työterveyshuolto on suositellut työskentelyä puhtaammissa tiloissa. Tämä vaikeuttaa esim. yleisötyön osalta työvuorolistojen suunnittelua. Sisäilmaongelmat vaikeuttavat myös Kulttuurihistoriallisen museon toimintaa, sillä osa henkilökunnasta, joka rakentaa ja purkaa vaihtuvia näyttelyitä, ei voi työskennellä Korttelimuseolla. Henkilökuntaa on vähän, joten tämä hankaloittaa entisestään tilannetta. Rakennuksessa 3 olevassa työhuoneessa, joka sijaitsee kahvilatilan keittiön seinän takana, on todettu sisäilmaongelma. Työhuoneessa ei työskentele enää kukaan.

Sisäilmaongelmat eivät vaikuta vain henkilökuntaan vaan myös asiakkaisiin, yhteistyökumppaneihin, kokoelmiin ja näyttelyrakenteisiin. Esimerkiksi rakennusten 12 ja 13 tietyissä osissa on outo haju. Etenkin rakennuksessa 13 se on hyvin voimakas, eivätkä kaikki asiakkaat voi tulla sinne. Ajoittain vaihtuvia näyttelyitä tehdään yhteistyökumppaneiden kanssa. Jotkut heistä ovat jo ilmoittaneet, että yhteistyö ei ole mahdollista, koska he eivät voi tulla rakennuksessa 1 olevaan vaihtuvien näyttelyiden tilaan. Heille tulee siellä voimakkaita oireita. Lisäksi museokodeissa olevat kokoelmaesineet altistuvat huonolle sisäilmalle. Myös näyttelyiden rakentamiseen tarvittavat jalustat ja vitriinit ovat tiloissa, joissa sisäilmaongelmia on todettu.

Rakennusten lämpötilat vaikeuttavat Korttelimuseolla työskentelyä. Kesällä kuumat ja talvella kylmät tilat ovat epämukavia. Talvella työskentelytiloja lämmitetään lämpöpattereilla, jotka eivät ole hyvä ratkaisu turvallisuuden kannalta. Kesällä museokotien ovia joudutaan ajoittain pitämään avoinna, jotta ilma edes jollakin tapaa vaihtuisi. Tämä taas vaarantaa museoesineiden turvallisuuden.

Vaihtuvien näyttelyiden tila ei ole sopiva näyttelytoimintaan. Näyttelytilan olosuhteet, kuten lämpötila ja ilmankosteus, eivät ole säädeltävissä. Tämä aiheuttaa sen, että herkimpiä museoesineitä ei voida laittaa esille Korttelimuseolla. Näyttelytilassa lattiat ovat epätasaiset, huonetiloissa on kynnyksiä, ovet ovat kapeita ja portaat ovat jyrkkiä. Nämä vaikeuttavat tiloissa liikkumista, näyttelyelementtien sekä vitriinien sijoittelua ja tuomista tilaan. Näyttelysuunnittelua ja rakentamista hankaloittavat myös näyttelyseinien epätasaisuus sekä niissä olevat lämmityspatterit, levytetyt ikkunat, jolla estetään luonnonvalon tilaan pääsy sekä seinillä läpi tilan kulkeva lattiasta 80 cm korkeudessa oleva sähkökisko. Toisaalta tilassa ei ole tarpeeksi sähköpistokkeita.

Isompien näyttelyesineiden tuonti rakennukseen on mahdotonta. Näyttelytilaan pääsee yhden sisäänkäynnin kautta myös luiskaa pitkin. Tämä ei kuitenkaan palvele näyttelytoimintaa, sillä luiska on talvisin liukas ja siinä oleva jyrkkä käänös estää isompien esineiden tuomisen näyttelytilaan.

Siirreltävien vitriinien puute estää osaltaan kokoelmaesineiden laajemman käytön näyttelyissä. Aiemmin Korttelimuseolla ei ole ollut käytössä museon omia vitriineitä. Tämä johtui mm. siitä, että niitä ei ole voitu säilyttää siellä, koska tilaa ei ole ollut ja painavien vitriinien siirtely rakennuksessa ei onnistu. Nykyään käytössä on omia vitriineitä, jotka säilytetään henkilöstöltä vapautuneessa, näyttelytilan lähellä olevassa huoneessa, jossa on sisäilmaongelma. Vaihtuvien näyttelyiden tilassa sijaitsee isokokoinen kiinteä vitriini, joka vaikeuttaa myös näyttelysuunnittelua, omatuotantoisten mutta etenkin lainanäyttelyiden osalta.

Näyttelytilan yhteydessä on hyvin pieni näyttelyvarasto, joka ei ole riittävä. Lisäksi näyttelyissä tarvittavia aineistoja säilytetään rakennuksen kellaritiloissa, näyttelymestarin

työhuoneessa sekä kellariin menevällä käytävällä. Näyttelytarpeista säilytetään osin myös kokoelmasäilytystiloissa toisella puolella kaupunkia. Tämä vaikeuttaa näyttelyiden suunnittelua, aiheuttaa kuljetuskustannuksia ja kuljettaminen vie työaikaa. Käynti kellariin on hankala kapeiden käytävien ja ovien sekä jyrkkien portaiden takia. Rakennuksesta puuttuu tarkoitukseen sopiva verstastila, jossa voitaisiin tehdä näyttelyrakenteita. Kellaritilaa käytetään myös tilana, jossa tehdään pieniä näyttelyrakenteita, mutta tila on pieni ja yhtään isompia rakenteita ei saada näyttelytilaan kapeita portaita pitkin.

Korttelimuseolla ei tällä hetkellä ole kahvilaa. Kahvilapalvelut ovat asiakkaiden ensisijainen toive aiempien asiakaspalautteiden ja kehittämishankkeen kyselyn perusteella. Palautteen mukaan kahvilan puute myös vähentää käyntejä Korttelimuseolla. Kahvilatila on olemassa rakennuksessa 3, mutta tilassa on sisäilmaongelma. Kahvila on myös esteellinen, sinne mennään portaita pitkin. Kahvilatilaan ei ole erillistä sisäänkäyntiä, joten sitä voi käyttää ainoastaan museon aukioloaikoina.

Työpajat mahdollistavat asiakkaiden oman tekemisen museossa ohjaajan opastuksella. Korttelimuseolla ei ole työpajatilaa, joten työpajoja ei juurikaan voida tällä hetkellä järjestää. Viimeisen kymmenen vuoden aikana käytössä on ollut ainoastaan sähkötön ja lämmityksetön aitta, jonka käyttö on mahdollista ainoastaan kesällä.

4. KORTTELIMUSEON KONSEPTIN KEHITTÄMINEN -HANKE

4.1 Hankkeen kulku ja tarvekartoitus

Korttelimuseon konseptin kehittäminen -hanke alkoi joulukuussa 2023. Hankkeessa tehtiin selvitystyö siitä, kuinka Korttelimuseon konseptia kaikkine palveluineen ja tiloineen voitaisiin kehittää kokonaisvaltaisesti museon resurssit ja tavoitteet huomioiden (LIITE 4 Loppuraportti).

Korttelimuseon vahvuuksien ja kehityskohteiden tunnistaminen oli tärkeä osa hanketta. Museon ydinteemoja, näyttelysisältöjä, palveluita ja tiloja tarkasteltiin kriittisesti museon henkilökunnan asiantuntemusta hyödyntäen sekä yleisön tarpeita ja toiveita kartoittaen.

Alkukartoitus

Hankkeen alussa perehdyttiin Korttelimuseon vaiheisiin perustamisesta nykypäivään, tarkasteltiin museon aiempaa kehittämistä ja haettiin inspiraatiota muista Kuopion museokeskuksen kehittämishankkeista, kuten Kuopion museon uudistusta pohjustaneesta Museolab-hankkeesta. Museon nykyinen palvelutarjonta listattiin kokonaisuuden hahmottamiseksi ja aiempien kokeilujen kokemuksia tutkittiin. Palveluita ja kokeiluja arvioitiin onnistumisten ja kehittämiskohteiden tunnistamiseksi.

Edellisinä vuosina vastaanotettua asiakaspalautetta, Museokortti-palautteita, sekä muita avoimesti saatavilla olevia arvosteluita kuten Google- ja Tripadvisor-arvosteluja tarkasteltiin. Näin muodostettiin kuva lähtötilanteesta, eli siitä millaisen palvelukokonaisuuden Korttelimuseo nykyisellään muodostaa, miten nykytilanteeseen on päädytty, ja millaista palautetta museosta on aiemmin annettu.

Konseptin kehittämisen työryhmä koostui Kuopion kulttuurihistoriallisen museon ja Kuopion museokeskuksen henkilökunnasta. Ryhmä kokoontui säännöllisesti tarkastelemaan hankkeen edistymistä. Työryhmätyöskentelyn lisäksi Korttelimuseossa työskentelevää yleisötyöhenkilökuntaa haastateltiin museon vahvuuksien ja kehityskohteiden löytämiseksi. Henkilökunnan osaaminen ohjasi hankkeen kulkua ja selvitystyön suuntaviivoja.

Benchmarkkaus

Hanketyöryhmä vieraili vaihtelevilla kokoonpanoilla tutustumassa Korttelimuseota vastaaviin tai muutoin kiinnostavia toteutuksia tehneisiin museokohteisiin muualla Suomessa. Tutustumismatkoilla etsittiin hyviä ideoita ja käytänteitä Korttelimuseoon sovellettavaksi. Käynnit suuntautuivat Turun seudulle, Tampereelle, Poriin ja pääkaupunkiseudulle. Matkat ajoittuivat touko-kesäkuulle. Kohteet olivat: Kuralan kylämäki, Apteekkimuseo ja Qwenselin talo, Luostarinmäki, Sagalundin museo, Amurin museokortteli, Rakennuskulttuurikeskus Piiru, Rakennuskulttuuritalo Toivo, Satakunnan museo, Seurasaaren ulkomuseo, Talomuseo Glims, Helsingin kaupunginmuseo ja Ruiskumestarin talo.

Vierailuilla päästiin käymään keskusteluita muiden museokohteiden henkilökunnan kanssa ja vaihtamaan arvokasta tietoa onnistumisista, kehityskohteista ja erilaisista innovatiivisista kokeiluista. Tutustumiskohteista tehtiin kuvakoosteet ja vertailudokumentti kehittämistyön tueksi. Kohteet olivat pääasiassa muita ns. ulkomuseoita, mutta myös korjausrakentamiseen ja rakennusperintöön liittyvät kohteet muodostivat tärkeän vertailukohdan näiden aiheiden käsittelyyn.

Vierailumatkojen lisäksi suoritettiin verkkovälitteistä benchmarkkausta niistä kohteista, joihin ei tutustuttu paikan päällä. Näitä olivat esim. Turkansaaren ulkomuseo Oulussa, Kauppiaantalomuseo Haminassa ja Stundarsin museo Mustasaassa. Tämä työ täydensi kuvaa valtakunnallisesti tilanteesta.

Vertailu muiden museokohteiden kanssa auttoi tunnistamaan Korttelimuseon vahvuudet ja kehityskohteet osana museokenttää kansallisella ja paikallisella tasolla. Vertailun tulokset ja vierailumatkojen kokemukset kerättiin vertailudokumenttiin. Lisäksi koostettiin ideapankki yksittäisten ideoiden ja kokeilujen hyödyntämistä varten.

Museo- ja rakennusperintökohteiden lisäksi tarkasteltiin kaupallisella painotuksella toimivia historiallisiin puutalokortteleihin tai -pihoihin sijoittuneita kokonaisuuksia. Näitä olivat Toivolan vanha piha Jyväskylässä, Tallipiha Tampereella, Taitokortteli Joensuussa ja Pikku-Pietarin Torikuja Kuopiossa. Kaupalliset kohteet loivat kuvaa siitä, millaista toimintaa vastaaviin ympäristöihin on mahdollista sijoittaa, vaikka tämä toiminta ei sellaisenaan soveltuisikaan museoympäristöön.

Lisäksi selvitystyössä perehdyttiin Kuopion kaupungin muiden kulttuuritoimijoiden tarjontaan ja kokeiluihin. Etenkin Kuopion museon kanssa läheisessä yhteistyössä toimivan Kuopion kaupunginkirjaston toimintaa tarkasteltiin. Kiinnostuksen kohteena olivat lasten tilat ja tekeminen, tapahtumatoiminta, kuten lukupiirit ja erilaiset esitykset, sekä musiikkia kirjastoon tuonut *Oppia ja iloa musiikista* -hanke.

Osallistaminen

Kävijöiden, päiväkotien ja oppilaitosten sekä muiden potentiaalisten yhteistyökumppaneiden tarpeita ja toiveita selvitettiin kyselyillä, tutustumisvierailuilla ja haastatteluilla.

Hankkeessa tehtiin tarvekartoitus, jossa osallistettiin asiakkaita, olemassa olevia yhteistyöverkostoja sekä kartoitettiin uusia yhteistyötahoja. Hankkeessa järjestettiin kyselyitä, ilmapäiviä, jalkautumisia ja tehtiin kartoitustyötä uusien ja vanhojen yhteistyökumppaneiden parissa.

Tarvekartoituksen tavoitteena oli selvittää Korttelimuseon nykyisten palveluiden ja tilojen käyttöä ja toimivuutta, kartoittaa kysyntää palveluille, tunnistaa kehityskohteita museon toiminnassa ja toisaalta osallistaa yleisöä uudistuksen suunnittelussa. Saatua tuloksia hyödynnetään Korttelimuseon konseptin kehittämistyössä. Tässä osiossa esitellään tarvekartoituksen tuloksia yleisellä tasolla, mutta yksityiskohtiin palataan myös nykytilanteen ja kehittämistarpeen kuvauksissa sekä uudistuksen osa-alueiden yhteydessä.

Kyselyt

Verkkokysely Korttelimuseon kehittämisestä oli vastattavissa 1.–31.3.2024. Kysely toteutettiin Microsoft Forms -alustalla ja se koostui kaikkiansa 28 kysymyksestä, joista osa oli monivalintakysymyksiä ja osa avoimia kysymyksiä. Kyselyä mainostettiin Korttelimuseon sosiaalisen median kanavilla (Facebook ja Instagram), kaupungin museoiden toimipisteissä infonäytöillä ja paperisilla julisteilla, sekä Korttelimuseon ja Kuopion kulttuurihistoriallisen museon verkkosivuilla. Vastanneilla oli mahdollisuus osallistua 50 €:n arvoisen Kuopion kaupungin lahjakortin arvontaan, joka suoritettiin kyselyajan päätyttyä. Palkinto toimitettiin voittajalle postitse.

Verkkokyselyyn saatiin vastauksia huikeat 1264 kappaletta. Keskimääräinen vastausaika oli 14.55 minuuttia. Vastaajamäärä oli merkittävästi suurempi kuin yhdessäkään museokeskuksen aiemmassa kyselyssä. Verkkokysely toi myös positiivista näkyvyyttä kehittämishankkeelle ja museolle yleisemmin. Vastaajien laaja joukko, vastaamiseen käytetty aika, sekä monien vastausten kiitettävä perinpohjaisuus ovat voimakkaita osoituksia yleisön kiinnostuksesta Korttelimuseota ja sen kehittämistä kohtaan. Korttelimuseon merkityksellisyys ja arvostus näkyvät vahvasti avoimissa vastauksissa. Kyselyn tulosten analyysi on tämän dokumentin liitteenä. (LIITE 5 Tulosten analyysi).

Maaliskuun verkkokyselyn sulkeuduttua avattiin lyhennetty versio kehittämiskyselystä. Tämä kysely oli vastattavissa verkossa ja paperisena versiona Korttelimuseossa hankkeen loppuun saakka, minkä avulla haluttiin tarjota vaihtoehtoisia vastaustapoja ja pidennetty vastausaika. Paperisen lomakkeen täytti 79 vastaajaa ja verkossa 13 vastaajaa.

Oppilaitoksille suunnattu tarvekysely oli vastattavissa verkossa 10.4.–5.5.2024. Kysely lähetettiin opettajille kulttuurikuriirien ja koulusihteereiden sekä Kuopion museoiden opeinfo - Facebook-ryhmän kautta. Kyselyllä kartoitettiin palveluiden käyttöä päiväkotijäsen- ja kouluryhmien näkökulmasta. Pääpaino oli Korttelimuseon pedagogisissa palveluissa sekä museon ja opettajien välisessä viestinnässä. Kysely pohjautui vuonna 2021 järjestettyyn opettajakyselyyn, jossa painotettiin Kuopion museota.

Vastaukset luovat selvän kuvan yleisön tarpeista ja toiveista, sekä siitä millainen toiminta nähdään toimivana ja mitkä museon osuudet ovat vastaavien mielestä merkittävimpiä. Samalla voidaan tehdä johtopäätöksiä siitä, millainen museon julkisuuskuva on, ja kuinka hyvin tämä vastaa museon tavoitteita. Kyselyt kytkeytyvät osaltaan Kuopion kaupungin museokeskuksen palautteenantokanavien kehittämiseen.

Vastaukset täydentävät aiempien kirjallisten ja suullisten palautteiden, sekä henkilökunnan oman pohdinnan luomaa käsitystä museon vahvuuksista ja heikkouksista. Vastauksien perusteella museon henkilökunnalla on ollut varsin hyvä yleiskäsitys vallitsevasta tilanteesta, joskin vastauksista nousee esiin myös uusia näkökulmia ja sellaisia seikkoja, jotka eivät kenties ole aiemmin saaneet ansaitsemaansa huomiota.

Positiivisina asioina esiin nousevat pihan ainutlaatuinen rauhallinen tunnelma, entisajan asumisen esitleminen ja vanhan säilyttäminen niin esineiden kuin rakennustenkin kohdalla. Etenkin jälkimmäiset asiat edustavat museon ydinsisältöä, joten voidaan sanoa museon toiminnan olevan pidettyä. Vastaajat vaikuttavat ymmärtävän museon sanoman ja

tarkoituksen, mitä voidaan pitää onnistumisena. Viime vuosina järjestetyt vaihtuvat näyttelyt keräävät myös kiitosta samoin kuin ystävällinen ja palvelualtis henkilökunta.

Kehitettäviä seikkoja kuitenkin toki ilmenee. Museon eräänlainen staattisuus nousee esille vastauksissa. Pitkään samanlaisena pysyneet museokodit eivät enää itsessään houkuttele paikallisia, vaan pysyvän näyttelyn ikä on käyntejä vähentävä tekijä. Museon pysyvään osuuteen kaivataan lisää tietosisältöjä, esineitä ja jopa uusia näyttelyosuuksia. Kausittaisen vaihtuvuuden lisäämistä myös pysyvissä näyttelyissä toivotaan. Osa vastaajista kantaa huolta vanhan tunnelmallisen museon menettämisestä, jos näyttelyihin tehdään liian mittavia muutoksia.

Vaihtuvia näyttelyitä pidetään tärkeinä ja etenkin paikalliset aiheet kiinnostavat vastaajia. Esimerkiksi hiljattain järjestetty Juho Rissasen juhluvuoden kokonaisuus, jonka muodostivat Korttelimuseon ja Kuopion taidemuseon näyttelyt, sekä kaupunginteatterin näytelmä, pidettiin hyvänä tapana käsitellä tiettyä teemaa kattavasti ja monipuolisesti. Kiinnostavien ja laadukkaiden vaihtuvien näyttelyiden jatkuminen on vastaajien mielestä tärkeää.

Aktiivinen ja monipuolinen tapahtumatoiminta nousee voimakkaasti esille museon kiinnostavuutta lisäävänä tekijänä ja selvästi tapahtumatoimintaa voisi vastaajien mielestä olla enemmänkin. Opastuksia, työpajoja ja -näytöksiä, sekä erilaisia musiikki-, teatteri- ja runoesityksiä halutaan elävöittämään museota.

Yksittäisistä palveluista toistuvien asiakastoive on museokahvilan paluu. Kahvilan puute nousee esiin käyntejä vähentävissä seikoissa, toivotuissa palveluissa, sekä muissa avoimissa kysymyksissä. Kahvilapalvelut ovat merkittävä houkutin, joka parhaassa tapauksessa lisää käyntejä ja myös tietoisuutta museosta. Samalla kahvilatilat yhteyteen toivotaan mahdollisuutta omien (juhla)tilaisuuksien järjestämiseen.

Viestinnässä ja markkinoinnissa vaikuttaa myös olevan kehitettävää. Vaikka Korttelimuseo on monille nostalginen ja rakas paikka, on se taas toisille melko tuntematon paikka, tai museon olemassaolo pääsee unohtumaan, koska museo ei näy vahvasti katukuvassa tai (sosiaalisessa) mediassa. Vastaajat kaipaavat enemmän ja näkyvämpää tiedotusta museon sisällöistä.

Lasten tilojen ja tekemisen vähäisyys ovat selkeitä puutteita. Samoin käyntikokemuksen yksipuolisuus siinä mielessä, että museossa nykyisellään ei juurikaan pääsee käyttämään aisteja eikä museossa ole toiminnallisia osuuksia.

Ilmaisperjantait ja jalkautumiset

Huhtikuun ilmaisperjantaissa haluttiin tarjota tasavertainen mahdollisuus tutustua museon sisältöihin ja osallistua kehittämiseen, koska pääsymaksut ovat museokäyntien kynnystä nostava tekijä. Ilmaisperjantaita järjestettiin neljä kappaletta. Hanketyöntekijä jalkautui haastattelemaan kävijöitä ilmaispäivissä, Korttelimuseon juhannus ja taiteiden yö - tapahtumissa sekä J. V. Snellmanin kotimuseossa (joka on yksi museokeskuksen kohteista) Snellmanin päivänä, jolloin museossa vieraili yli 1200 kävijää. Jalkautumiset antoivat mahdollisuuden kasvokkaiselle keskustelulle ja suoran palautteen antamiselle. Korttelimuseossa työskentelevää henkilökuntaa ohjeistettiin myös kirjaamaan saamansa palaute ylös hankkeessa hyödynnettäväksi.

Oppilaitosyhteistyö

Hankkeessa tehtiin oppilaitosyhteistyötä Savonia-AMK:n kanssa. Savonian muotoilunopiskelijat laativat Yhteisen hyvän muotoilu -opintojaksolla ratkaisuja

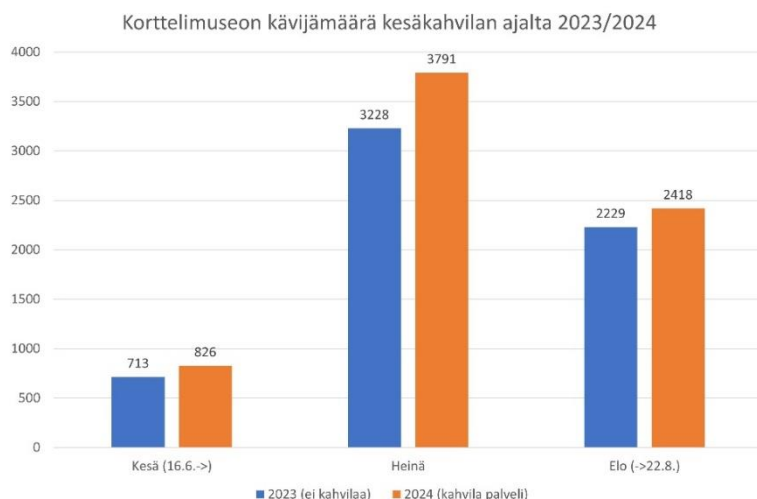
Korttelimuseon konseptin uudistamiseen. Korttelimuseon aiheiden parissa opintojaksolla työskenteli kolme ryhmää. Ryhmätyöt käsittelivät museon brändin ja imagon ehostamista, viestinnän tehostamista ja tapahtumatoiminnan elävöittämistä. Opiskelijoiden osallistuminen kehittämiseen tarjosi arvokkaan ikkunan nuorten aikuisten näkökulmaan. Muotoilunopiskelijoiden osallistamisen lisäksi heidän kauttaan tavoitettiin muita opiskelijoita, joita haastateltiin kurssitoita varten. Hanketyöntekijä ohjasi ryhmätöitä.

Paikalliset oppilaitokset otettiin mukaan tarvekyselyllä, jotka lähetettiin opettajille kulttuurikuriirien ja koulusihteereiden sekä Kuopion museoiden opeinfo -Facebook-ryhmän kautta. Tarvekysely sisälsi mahdollisuuden ilmoittautua tutustumiskäynnille. Kolme luokkaa tarttui mahdollisuuteen. Käynneillä tutustuttiin museoon ja museotoimintaan, ja oppilaat pääsivät antamaan mielipiteensä museon kehittämiseen liittyviin kysymyksiin, sekä kertomaan omia ehdotuksiaan.

Yhteistyö ja kokeilut

Hankkeen aikana testattiin paljon toivottua kesäkahvilatoimintaa, sillä vakituisesti Kuopion kansalaisopistolla toimiva Cafe Mandariini piti museossa kesäkahvilaa 16.6.–23.8.2024. Kahvila lisäsi pihapiirin aktiivisuutta ja toi museoon kävijöitä. Aiemmin keväällä kehitysvammaisten päivätoimintaa järjestävä Savas-säätiö piti pop-up kahvilaa museossa toimivan koruseppä Matti Mattssonin pienoisnäyttelyiden ja -tapahtumien yhteydessä.

Kesäkahvilan palveluaikaa verratessa edelliseen vuoteen (2023), nähdään kävijämäärään lisääntyneen. Kahvila ei toki ole ainoa vuosien kävijämäärään vaikuttava tekijä, mutta kun huomioidaan positiivinen asiakaspalautte sekä näyttelykävijöiden ulkopuolelle jäävät, ainoastaan kahvilassa vierailleet asiakkaat, voidaan todeta kesäkahvilan lisänneen museon näkyvyyttä ja vetävyyttä.

Kaupungin sisäisenä yhteistyönä testattiin Kuopion kaupungin liikunnan edistämisen palveluiden järjestämien puistojumppien tuomista Korttelimuseon pihaan. Korttelimuseo oli yksi suosituimmista jumppapaikoista. Seitsemään jumppakertaan osallistui yhteensä 228 henkeä.

Hankkeessa selvitettiin myös potentiaalisten yhteistyökumppaneiden tarpeita. Yleisesti voidaan sanoa, että tällä hetkellä tilojen puute rajoittaa yhteistyömahdollisuuksia. Museosta puuttuu sisätila tapahtumien tai työpajojen järjestämiselle ja yhteistyökumppaneille ei ole sosiaalitilaa, jota hyödyntää esim. säilytystilaa tai vaatteiden vaihtoa vaativissa esityksissä. Yksittäisiä tapahtumia laajemmille yhteistyötoteutuksille ei ole myöskään tilaa, joka

voitaisiin osoittaa yhteistyökumppanien käyttöön pitkäkestoisesti. Museo pystyy tarjoamaan yhteistyökumppaneille pääasiassa tiloja, joten tilojen käytön yhteistyöaspekti tulee huomioida uudistuksessa.

Toisaalta yhteistyökumppanit kaipaavat museon asiantuntijuutta tukemaan omaa toimintaansa. Haasteena on henkilökunnan työajan riittävyys yhteistyön suunnitteluun ja toteutukseen omien vastuutehtäviensä ohella. Nykytilanteessa yhteistyö keskittyykin yksittäisiin tapahtumiin suunnitelmallisen ja pitkäkestoisen yhteistoiminnan sijaan.

Toisaalta se, ettei museo pysty maksamaan merkittäviä esiintymis- tai ohjaajakorvauksia rajaa mahdollisuuksia. Samat haasteet vaivaavat muita kaupungin kulttuuritoimijoita. Yhdistyskentälle puolestaan voidaan turvautua laajemmin sitoutuneisiin vapaaehtoistoimijoihin, joiden kanssa pystytään järjestämään varsinkin yksittäisiä tapahtumia.

Yhteistyökumppaneita olisi löydettävissä etenkin kestävään kehitykseen liittyvissä teemoissa. Esim. erilaiset korjauspajatoimet sopivat museon toiminta-ajatuksen mainiosti. Kuopiossa on vasta aloittanut Kuopion Pyöräpaja, jonka kanssa on alustavasti keskusteltu huoltotapahtuman tuomisesta Korttelimuseon pihalle ja Kuopion museon Kestävä keskiviikko -konseptissa vaatteiden korjaus- ja muokkuspajoja järjestävä Ompeluseurat-esityssarja (sisältää myös musiikkia ja muita esityksiä pajan lisäksi) voisi toimia Korttelimuseossa.

Museon lähiympäristössä toimii käsityötoimijoita, kuten Käsillä ry ja Kuopion Muotoiluakatemia, joiden kanssa olisi kannattavaa yrittää löytää synergiaa. Näillä vakiintuneilla toimijoille tosin on omat tilansa ja toteutuksensa, joihin ne keskittyvät. Yhteistyömahdollisuuksia voisi löytyä yhteistapahtumista, jotka nostavat koko alueen profiilia. Yhteistapahtumiin voisi liittää myös läheisen VB-valokuvakeskuksen sekä Minna Canthin talo ry:n ylläpitämän Kanttilan.

Aiemmin kesinä aloitettu yhteistyö paikallisen miekkailuseura Savon Miekka ry:n kanssa jatkui, kun seura piti avoimia harjoituksiaan museon pihassa. Piha-alueen käyttö erilaisten liikuntayhdistysten tai taide-esityksiin keskittyvien yhdistysten tapahtumatilana elävöittäisi pihapiiriä jo ennen muiden tilojen kunnostusta. Syksyllä 2024 toteutettiin uutta yhteistyötä Tanssiteatteri Minimien kanssa siten, että teatterin ryhmä harjoitteli Korttelimuseon tiloissa seuraavan vuoden puolella eri puolilla kaupunkia järjestettävää esitystä varten. Lisäksi Nekocon-tapahtuman kanssa tehdään yhteistyötä siten, että museo tarjoaa paikan cosplay-kuvauksiin.

Matalan kynnyksen esiintymis- ja harjoittelumahdollisuuden tarjoaminen sekä pihalla että myöhemmin kunnostetuista sisätiloissa olisivat hedelmällisiä yhteistyötapoja yhdistysten kanssa.

5. TAVOITTEET

Korttelimuseo ja sen toiminta ovat luonteeltaan pysyviä. Museot ovat merkittäviä toimijoita yhteiskunnassa ja niiden on kehitettävä palveluitaan vastaamaan asiakkaiden muuttuvia tarpeita. Korttelimuseolla ei ole kehitetty pysyviä näyttelyitä juurikaan yli 40 vuoteen. Korttelimuseon toimintojen, niin näyttelyiden kuin niihin liittyvien oheistuotteiden sekä muiden tuotteiden kehittämisellä haetaan muutosta ja pidempiaikaista toimintatapaa vastata asiakkaiden tarpeisiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemassa Museopoliittisessa ohjelmassa linjataan museoalan keskeiset menestystekijät vuoteen 2030. Ohjelmassa todetaan, että museot tarjoavat elämyksiä ja tietoa, ja luovat näin mahdollisuuksia luovuudelle, sivistykselle, identiteettien rakentumiselle ja muutosten ymmärtämiselle. Opetus- ja kulttuuriministeriössä on tekeillä Kulttuuripoliittinen selonteko, jonka mukaan museot kuuluvat kaikille – nyt ja tulevaisuudessa. Museoliiton viesti selonteon valmisteluun on, että museot ovat voimavara hyvän ja kestävä tulevaisuuden rakentamisessa. Ne ovat tulevaisuuden toimijoita, jotka edistävät mm. ekososiaalista sivistystä, kestävyyskysymyksiä, moninaisuutta ja henkistä kriisinkestävyyttä. Museoiden palveluilla onkin nykyään suuri kysyntä. Niiden laadukkaat ja ajankohtaiset sisällöt kiinnostavat asiakkaita. Vuonna 2023 Suomen ammatillisesti hoidetut museot keräsivät kaikkien aikojen ennätysmäärän näyttelykävijöitä, yli 8,7 miljoonaa kävijää. Myös Kuopion kaupungin museoissa vuosi 2023 oli ennätyksellisen vilkas, kohteissa vieraili yhteensä yli 129 000 asiakasta. Korttelimuseon osuus tuosta määrästä oli 16 626 näyttelykävijää.

Korttelimuseo on ollut avoinna yli 40 vuotta. Tavoitteena on uudistaa kohdetta, saada lisää kävijöitä ja tuloja sekä vaikuttavuutta. Kävijämääriä voitaisiin kasvattaa, jos näyttelyitä ja toimintaa kehitettäisiin. Asiakkaiden kannalta on tärkeää, että tarjolla on uusia / uudistettuja näyttelyitä, uutta toimintaa tai tapahtumia, jotta he tulevat toistuvasti museovierailulle. Tämän päivän asiakkaat odottavat elämyksiä, vuorovaikutusta ja mahdollisuutta osallistua. Tämä on jo nähtävissä Kuopion museolla. Kuopion kaupunki on panostanut voimakkaasti Kuopion museoon, joka on yksi kolmesta Kuopion kulttuurihistoriallisen museon kohteesta. Tilat peruskorjattiin, rakennettiin uusi vaihtuvien näyttelyiden tila ja perusnäyttelyt uudistettiin. Kuopion museon uudistus on kasvattanut kävijämääriä. Ennen remonttia vuonna 2017 Kuopion museolla oli näyttelykävijöitä 34 872 ja vuoden 2023 näyttelykävijäluku oli 81 349. Myös toimintaan osallistuneiden määrä on kasvanut ja uudet tilat ovat mahdollistaneet tapahtumatoiminnan merkittävän kasvun. Esim. opastuksille osallistuneiden määrä on noussut 2071:stä 5620:een ja maksullisten varattujen opastusten määrä on kasvanut 27:stä 147:ään. Tulot ovat noin kolminkertaistuneet verrattuna ennen remonttia oleviin tuloihin.

Korttelimuseon konseptin kehittäminen -hankkeessa työryhmä kävi tutustumassa vastaaviin museokohteisiin muualla Suomessa. Benchmarkkaus osoitti sen, että Korttelimuseo on valtakunnallisesti ainutlaatuinen kohde museokentällä. Kohdekäyntejä tehtiin mm. Helsinkiin, Turkuun ja Tampereelle, jotka myös ovat kulttuurikaupunkeja.

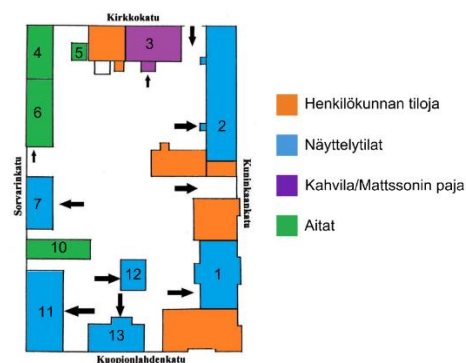
Viime vuosina Kuopio on ollut yksi vetovoimaisimmista kasvukeskuksista Suomessa. Olemme väkiluvultaan Suomen 8. suurin kaupunki ja Itä-Suomen suurin kaupunki. Kuopiolle on eduksi, että sillä on useita keskenään erilaisia museokohteita, joissa kävijät voivat tutustua eri näkökulmista Kuopion ja Pohjois-Savon historiaan, itäsuomalaiseen luontoon sekä taiteeseen. Korttelimuseo on yksi tärkeä osa tätä tarjontaa. Museot ovat elinvoimaa vahvistavia toimijoita, jotka nähdään jo useissa kaupungeissa osana elinvoimapolitiikkaa. Kehittämällä myös Korttelimuseon näyttelyitä ja muita toimintoja lisäämme Kuopion vetovoimaisuutta museokentällä ja tuomme esille tätä valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristökohdetta.

5.1 Toiminnalliset tavoitteet

Korttelimuseon konseptin kehittäminen -hankkeessa sekä tarveselvitysvaiheessa on ideoitu erilaisia kehittämiskohteita, sekä toimintoihin että tiloihin liittyviä. Tiloihin liittyvät muutokset koskevat rakennuksia 1, 2 ja 3, joissa on myös peruskorjaustarve. Henkilökunnan tiloja on nykyään jokaisessa em. rakennuksessa ja näyttelytiloja on rakennuksissa 1 ja 2. Henkilökunnan työtilat, vaihtuvien näyttelyiden tila, uusien mahdollisten näyttelyiden tilat, toimintaan liittyvät tilat, lipunmyynti ja wc -tilat voidaan sijoittaa myös eri rakennuksiin kuin

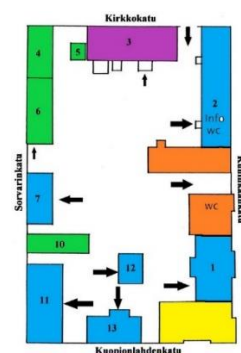
missä ne nykyään sijaitsevat. Tiloihin liittyvistä uusista vaihtoehtoista on tällä hetkellä kolme erilaista alustavaa luonnosta, joita on mahdollista kehittää jatkotyöskentelyn yhteydessä. Vaihtoehtoissa em. tiloja on sijoitettu eri rakennuksiin.

Nykytilanne:

Uusia alustavia tilavaihtoehtoja (tarkentuvat hankesuunnitteluvaiheessa):

Vaihtoehto 1

Sininen
Oranssi

Violetti
Keltainen
Vihreä

Näyttelytilat

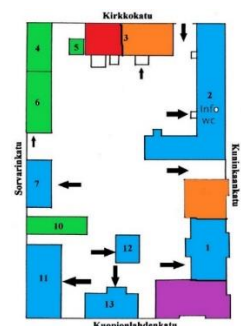
Näyttelyiden valmistelutila rakennuksessa 1 ja henkilöstön sosiaalitilat, työhuoneet ym. rakennuksessa 2.

Kahvila/tapahtumatila

Vuokrattava tila ylä- ja alakerta

Aitta

Vaihtoehto 2

Punainen
Oranssi
Violetti
Vihreä

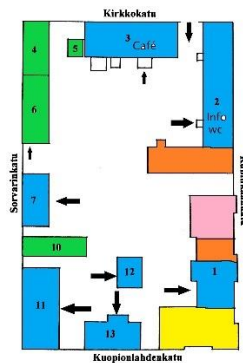
Info / museokauppa / wc:t

Henkilökunnan sosiaalitilat / työhuoneet / museokaupan varasto

Kahvila / tapahtumatila

Aitta

Vaihtoehto 3

Sininen

Keltainen

Oranssi

Vaaleanpunainen

Vihreä

Näyttelytila

Vuokratila ylä- ja alakerta

Näyttelyiden rakennustila rakennuksessa 1 ja henkilöstöntila rakennuksessa 2

Invawc ja työpajatila tms.

Aitta

Näyttelyt

Korttelimuseolla on jatkossakin pysyvä näyttely sekä vaihtuvien näyttelyiden tila, jossa esitetään kiinnostavia näyttelysisältöjä. Korttelimuseon näyttelyt ovat vetovoimaisia, kiinnostavia, vaikuttavia ja kestävästi tuotettuja. Näyttelyt ja niihin liittyvät oheistuotteet kuten tapahtumat houkuttelevat asiakkaita museoon niin lähialueilta kuin kauempaakin. Korttelimuseon viestintä tavoittaa kohderyhmänsä tehokkaasti ja innostaa tutustumaan kulttuuriperintösisältöihin.

Vaihtuvien näyttelyiden tilan on oltava näyttelytoimintaan sopiva ja esteetön niin asiakasnäkökulmasta kuin näyttelyiden tuottamisen näkökulmasta. Tila on muunneltavissa ja käytössä on riittävästi siirrettäviä vitriineitä, näyttelyjalustoja ja muita näyttelyrakenteita. Vanhentuneen av-laitteiston tilalle hankitaan riittävästi ajantasaista av-laitteistoa kiinnostavien ja vaikuttavien nykyaikaisten näyttelysisältöjen esittämiseksi.

Näyttelyiden valmistamiseen on oltava toimivat ja tarkoituksenmukaiset tilat. Näyttelyvalmistelutilassa on suurkuvatulostin ja pöytätilaa tulosteiden pohjustamiselle. Näyttelytarpeiston säilytystilaa tarvitaan vitriineiden, veistosjalustojen, laitteiston, av-kaluston, Korttelimuseon rekvisiittaesineistön ja kalusteiden säilyttämiseen. Näyttelytarpeiston säilytystila on mahdollisesti samassa rakennuksessa, kuin vaihtuvien näyttelyiden tila, jotta vältetään ylimääräisiltä siirtokustannuksilta ja päästöiltä sekä säästetään työaikaa.

Näyttelyiden oheen tuotetaan aiempaa runsaammin oheistoimintaa, joka houkuttelee asiakkaita museoon. Viestintää tehostetaan, jotta kohderyhmät saavutetaan entistä paremmin.

Rakennusperintö ja korjausrakentaminen

Korttelimuseossa on sen perustamisesta lähtien esitelty säilynyttä puutalo-Kuopiota sekä siihen liittyvää kulttuuriperintöä. Museokorttelia täydennettiin siirretyillä rakennuksilla 1970–80-luvuilla, kuten ulkomuseoissa tuona aikana yleensäkin. Voidaan sanoa, että rakennusperintö on ollut Korttelimuseossa yksi tärkeimmistä ja näkyvimmistä teemoista, ja että korjausrakentamisen puolelta kestäviä käytäntöjä on välitetty välillisesti

museorakennusten kautta. Museorakennuksia on korjattu pääasiassa perinteisin työtavoin ja materiaalein. Toimintatapoja suhteessa nykyiseen ei ole katsottu tarpeelliseksi merkittävästi muuttaa, mutta tavoitteita on varmasti tarpeen nykyaikaistaa.

Ulkomuseoiden perustaminen suomalaisessa museohistoriassa liittyi kansallisidentiteetin rakentamiseen, mutta erityisesti myöhempinä aikoina muuttuvaan ympäristöön - ja ympäristön suojelemiseen. Ulkomuseoita perustettiin maaseuduille ja kaupunkeihin, ja kummassakin tapauksessa pyrkimyksenä oli säilyttää vanhaa rakennuskantaa – seiniksi museonäyttelyille.

Taas myöhempinä aikoina ulkomuseot on saatettu kokea tiedonvälittäjinä. Moni ulkomuseo on saatettu perustaa rakennussuojelukysymyksen ympärille, jolloin rooli eräänlaisena tiedonvälittäjänä onkin hyvin luonteva. Korjausrakentamiskeskuksen tavoite yleisesti on välittää neuvontaa ja mahdollisesti rakennusosia. 1990-luvulla keskuksia toteutettiin valtakunnassa useampia, mutta varhaisimmat niistä on perustettu jo aiemmin, 1970-luvulla. Korttelimuseon perustamisaikaisista suunnitelmista korjausrakentamisen kestävien käytänteiden välittäjänä ei varsinaisesti tunneta. 1990-luvulla Lapinlahteen perustettiin Arkkitehtuuri- ja ympäristökoulu LASTU.

Vuonna 2008 vahvistetussa Kuopion kaupungin kulttuuriympäristö - Strategia ja hoito-ohjeet-ohjelmassa yhdeksi tavoitteeksi linjataan korjausrakentamiskeskuksen perustamista. Museon yksi kulttuuriympäristöön liittyvistä tavoitteista on ollut pitkään kestävien korjausmenetelmien edistäminen.

Oppimistila

Työpajatilán saaminen museoon mahdollistaa monipuolisen ja vaikuttavan tapahtuma- ja kurssitoiminnan, jota voidaan järjestää omana tuotantona tai yhteistyössä ulkoisten toimijoiden kanssa. Tämä toiminta kasvattaa kävijämääriä, tuo lisätuloja ja aktivoi erilaisia yhdistystoimijoita yhteistyöhön museokeskuksen kanssa.

Kävijä- ja käyttäjämäärät

Korttelimuseon kävijämäärätavoite vuodelle 2024 oli 16 000. Tavoite ylitettiin selkeästi, sillä näyttelykävijöitä vieraili museossa 20 040. Vuonna 2024 etenkin Ysäri-näyttely sekä Joulunäyttely toivat näyttelykävijöitä museolle. Tulevaisuudessa kohteeseen voidaan odottaa vuosittaisia kävijöitä arviolta 40 000 mikäli rakennuksista saadaan toimivat ja henkilökuntaa sekä yhteistyökumppaneita on riittävästi tuottamaan palveluita.

Hankkeen kyselyssä noin kolmasosa vastaajista ilmoitti vierailevansa museossa kaksi kertaa vuodessa tai useammin, loput tätä harvemmin. Täten toistuvien käyntien määrää on mahdollista kasvattaa. Tämä onnistuu monipuolisella museokokemuksella, joka koostuu kiinnostavista näyttelyistä, monipuolisesta tapahtumatoiminnasta sekä toimivista palveluista.

Mikäli Korttelimuseosta saadaan esteettömämpi se vähentää etätuotteiden tarvetta. Toisaalta etätuotteet toimivat alueellisen kehittämisen ja museon markkinoinnin välineinä, joten niiden kehittämistä on jatkettava.

Henkilöstö

Kulttuurihistoriallisen museon henkilöstö yhdessä yleisötyön tiimin kanssa ylläpitää, huoltaa ja valmistelee Korttelimuseon näyttelyt sekä vastaa museokohteen muiden palveluiden suunnittelusta ja toteutuksesta. Kulttuurihistoriallisella museolla ei ole riittävästi

henkilöstöresurssia, jotta Korttelimuseon näyttelytoimintaan ja palveluiden kehittämiseen voisi osoittaa päätoimista työntekijää.

Korttelimuseon asiakaspalvelutehtävissä työskentelee tällä hetkellä vakituisesti kaksi työntekijää: museopedagogiasta vastaava museoassistentti ja talonmies-opas. Palkkatukityöllistämisen mahdollistaman lisäresurssien poistuminen vaikuttaa maaliskuusta 2025 lähtien Kuopion kaupungin kaikkien museokohteiden asiakaspalveluresurssiin. Tämä vaikuttaa myös mahdollisuuksiin pitää Korttelimuseota avoinna nykykonseptilla.

Tarveselvitysryhmä arvioi, että nykyinen henkilöstöresurssi ei riitä Korttelimuseon toiminnan ja palvelukonseptin kehittämiseen tarveselvityksessä esitettyyn suuntaan. Laadukkaan ja yhteiskunnallisesti vaikuttavan palvelukonseptin kehittämiseen ja ylläpitoon tarvittaisiin lisää vakinaista henkilökuntaa. Korttelimuseolla tulisi olla kohteesta vastaava intendentti ja amanuenssi, jotka jatkossa vastaisivat museokohteen näyttelyistä ja palvelukokonaisuudesta ja viestinnästä. Intendentin ja amanuenssin vastuulle kuuluisivat myös mm. osallistavaan yhteisöpedagogian kehittäminen ja toteuttaminen Korttelimuseossa ja sen ympärillä sijaitsevassa historiallisessa kaupunginosassa. Lisäksi korttelimuseon yleisötyöhön tulisi kohdistaa lisää resurssia, museo-oppaan lisäksi tarvittaisiin kaksi assistenttia, jotka osallistuisivat kohteen kehittämiseen osana tiimiä ja toimintojen toteuttamiseen muutoin.

Työhuone-, keittiö- ja sosiaalitilat

Museokohteessa työskentely edellyttää toimivia hiljaisen työn tiloja ja sosiaalisia tiloja niin henkilökunnalle kuin yhteistyötahoillekin. Esim. keittiö- ja wc-tilat sekä pukuhuonetilat tulisi olla huomioitu toimijoiden lukumäärä silmällä pitäen. Tällä hetkellä talvikaudella yleisötyön työtilat ovat riittävät. Kesäkaudella sosiaalitilat ovat ajoittain ahtaat, koska kohteessa työskentelee tuolloin myös kesätyöntekijöitä. Pukuhuonetiloja tarvitaan esim. työvaatteiden vaihtoa ja silittämistä varten. Hiljaisen työn tiloja tarvitaan assistenttien ja heidän sijaistensa vastuutöiden hoitamiseen.

Yleisötyön työskentelytilat tulisi saattaa sisäilmaltaan terveellisiksi. Yleisötyö työskentelee suuren osan työpäivää rakennuksessa 2, jonka yhdessä huoneessa on todettu olevan jonkinasteista sisäilmaongelmaa, muutoin rakennuksen sisäilman laatu on selvityksen alla. Tiloissa pitäisi olla ilmastointi, sillä tilat ovat talvella niin kylmät, että tarvitaan lisälämmittimiä ja kesällä tukalan kuumat, niin että tarvitaan tauotusta ja tuulettimia.

Talonmies-oppaan työvälineet ja -laitteet tarvitsevat niin kylmä- kuin lämminsäilytystilaa. Nyt ne on sijoitettu kylmään aittaan.

5.2 Palvelut

Kahvila

Kahvila täydentää käyntikokemusta tarjoten mahdollisuuden virkistäytymiselle museoon tutustumisen yhteydessä. Viihtyisä museokahvila on myös vetovoimatekijä, joka houkuttelee pistäytymään museossa ja toisaalta edistää museon tunnettua. Korttelimuseo tarvitsee tarkoituksenmukaiset ja toimivat kahvilatilat, jotka mahdollistavat kannattavan kahvilatoiminnan järjestämisen. Kahvilatilojen tulee olla esteettömät ja kulku tiloihin on järjestettävä siten, että kahvila voi järjestää toimintaa museon aukioloajoista riippumatta.

Tapahtumatila

Aktiivinen tapahtumatoiminta elävöittää museoaluetta, houkuttelee museokäynnille ja parantaa tunnettuutta luoden positiivista näkyvyyttä. Korttelimuseosta puuttuu monikäyttöinen sisätila, jossa voitaisiin järjestää museon omia sekä ulkoisten toimijoiden tapahtumia. Tapahtumatila tulee sijoittaa kahvilan yhteyteen helppokäyttöisyyden edistämiseksi. Tilan tulee olla esteetön ja käytettävissä museon aukioloaikojen ulkopuolella. Tilassa voidaan järjestää esimerkiksi museon omia luentoja, tilaisuuksia tai kokouksia. Lisäksi tilaa voidaan vuokrata ulkopuolisille erilaisia tapahtumia, kokouksia ja juhlia varten. Tapahtumatila tuo vuokratuloja ja monipuolistaa tapahtumatoiminnan mahdollisuuksia.

Lapsille ja lapsenmielisille suunnattu toiminnallinen tila

Lapsiperheet muodostavat suuren osan Korttelimuseon kävijäkunnasta, mutta museossa on nykyisellään vain vähän lapsille suunnattua sisältöä. Muidenkin museokävijöiden toiveissa näkyy toive toiminnallisille sisällöille, jotka mahdollistaisivat tekemisen ja kokeilemisen. Toistaiseksi Korttelimuseossa on painotettu näköaistia, mutta moniaistinen museokokemus sisältää myös haju- ja kuuloaistin sekä mahdollisuuden omien käsien käyttöön. Moniaistisuus lisää museon pedagogista vaikuttavuutta, sillä Korttelimuseon esittelemän ajan esineet ja esimerkiksi käsityöläisten työvälineet ovat nykypäivän ihmiselle yhä vieraampia. Aistien monipuolisella käytöllä kävijä saa paremman kosketuksen entisajan elämään. Monipuolinen käyntikokemus lisää museon kiinnostavuutta, kasvattaen kävijämääriä ja pääsylipputuloja.

6. ESITYS

Kulttuurihistoriallinen museo sai Opetus- ja kulttuuriministeriöltä Korttelimuseon konseptin kehittämiseen hankeavustuksen ja hankkeeseen palkattu työntekijä aloitti työnsä 1.12.2023. Hanketyöntekijä teki yhdessä hanketyöryhmän kanssa selvitystyön toiminnan kehittämisen pohjalta. Korttelimuseon toiminnan kehittämisen tarveselvitystyöryhmä aloitti työnsä keväällä 2024.

Korttelimuseon konseptin kehittämishankkeessa ja tarveselvitysvaiheessa on ideoitu kuinka museon toimintoja voisi kehittää. Tarveselvityksessä esitetään toimintojen kehittämistä näiden ideoiden pohjalta. Kehittämisideoita tarkastellaan ja tarkennetaan hankesuunnitteluvaiheessa. Ideat toiminnan kehittämisestä vastaavat Kuopion kaupungin tarpeisiin alueen kokonaiskehittämisen näkökulmasta. Toiminnassa ja kehittämisessä otetaan entistä enemmän huomioon muut alueen toimijat sekä yhteistyökumppanit.

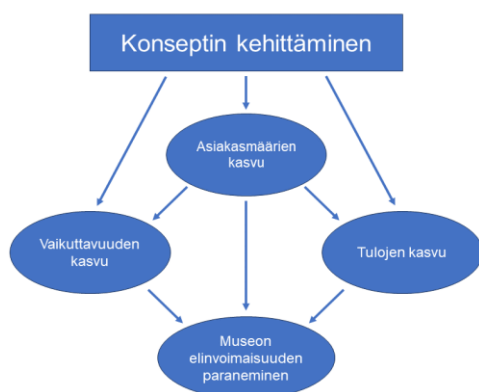
Yhtenä näkökulmana voisi olla toiminta yhteisömuseon periaatteella eli perinteisen museotoiminnan laajennetulla ajatuksella. Siinä ytimenä on ajatus, jossa jokaisella asiakkaalla on oma tarinansa ja arvokasta tietoa, joka ansaitsee tulla kuulluksi. Korttelimuseon toiminnat voisivat näin ollen keskittyä nykyistä vieläkin enemmän yhteisön osallistamiseen, kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristön vaalimiseen ja paikallisten tarinoiden esiin tuomiseen. Alueen kulttuurihistorialliset arvot ja niiden tuominen yhdessä asiakkaiden kanssa nykypäivään, esimerkiksi modernia eilispäivän historiaa esittämällä, saisivat voimaa. Tavoitteena on luoda vuorovaikutteinen ympäristö, jossa yhteisön jäsenet voivat jakaa kokemuksiaan ja tietoaan. Museon toiminta perustuisi siis entistäkin vahvemmin yhteistyöhön, avoimuuteen ja monimuotoisuuden kunnioittamiseen, jolloin myös yhteisön identiteetti ja yhteenkuuluvuus – fyysinen tai henkinen – saisivat äänen.

Ajatuksena kaiken kaikkiaan on järjestää yhteisölle ympäristö, joka lisää kulttuurista tietoisuutta ja ymmärrystä Kuopiosta ja yhteisöstä itsestään. Historiallisen asuinalueen ytimeen on tarkoitus luoda myös lisäarvoa yrityksille kulttuurin, koulutuksen, sosiaalisen vaikuttavuuden ja vetovoiman keinoin. Korttelimuseo voisi toimia alustana koulujen, järjestöjen ja yritysten välillä, mikä saattaisi lisätä innovaatioita ja kehityshankkeita. Museon toiminta tukisi siten koko kaupunginosan kehitystä ja elinvoimaisuutta.

Korttelimuseon konseptin kehittämishankkeen tuloksena voidaan sanoa, että myös museon nykyiset ydinteemat ovat toimivia ja pidettyjä. Asiakaskyselyt ja –palautteet sekä keskustelut kävijöiden kanssa osoittavat tähän suuntaan. Monet kuvailevat museota miellyttäväksi ”*keitaaksi keskellä kaupunkia*” ja entisajan asumisen esittely koetaan kiinnostavaksi ja merkitykselliseksi. Asumisen, käsityöläisyyden ja apteekkitoiminnan esittely on syytä säilyttää jatkossakin ainakin osittain museon teemoina. Korttelimuseon ainutlaatuinen vehreä ja viihtyisä piha houkuttelee viettämään aikaa pihapiirissä.

Selkeät kehittämiskohteet löytyvät tilojen käytöstä, resursseista, pysyvän sisällön päivittämisestä, tapahtumatoiminnan monipuolisuudesta ja aktiivisuudesta, viestinnän ja markkinoinnin tehostamisesta sekä yleisestä näkökulmasta ja tarpeesta sen muutokselle. Museon ydinkonsepti on toimiva, mutta sisällöt, toiminta ja periaatteet kaipaavat uudistamista museon sekä sitä ympäröivän kaupunginosan houkuttelevuuden ja elinvoimaisuuden vahvistamiseksi.

Ennen toimintojen kehittämisen aloittamista on ratkaistava toimintojen kehittämisen ja ylläpidon rahoituspohja, ennen kaikkea henkilöstöresurssi. Korttelimuseon toiminnan kehittämistä ei pystytä tekemään nykyisellä henkilöstömäärällä, vaan siihen tarvitaan lisää vakinaista henkilökuntaa. Henkilöstön lisätarve liittyy uusien toimintojen pyörittämiseen sekä tulevaan uudistamiseen, jotta pystytään tarjoamaan asiakkaille jatkossakin mielenkiintoisia museosisältöjä. Korttelimuseo tarvitsee riittävät henkilöstöresurssit museon säännöllisen avoinnapidon varmistamiseksi ja tapahtumatoiminnan järjestämiseksi. Asiakkaat toivovat viikonloppuaukiolojen jatkumista, lauantai ja sunnuntai ovat verkkokyselyn mukaan suosituimmat vierailupäivät, ja laajempaa ilta-aukioloa. Myös tapahtumatoiminnan aktivointi vaatii lisää henkilöstöresursseja.

Konseptiuudistuksen sisältö

Uudistus on kokonaisvaltainen koostuen fyysisten tilojen, näyttelysisältöjen ja toiminnan näkökulman uudistamisesta ja palveluiden perusteellisesta uudelleenahmottelusta sekä mahdollisesti yhteismuseotoiminnan periaatteiden omaksuminen osaksi toimintaa. Korttelimuseo toimii kaupunginosansa kehittämisen ja yhteisöllisyyden alustana ja mahdollistajana.

Tarveselvitysvaiheessa on ideoitu erilaisia vaihtoehtoja konseptin uudistamiseksi. Pysyvää näyttelyä uudistetaan, vaihtuvien näyttelyiden konsepti määritellään uudestaan tilojen ja näyttelykäytäntöjen osalta. Korjausrakentaminen ja rakennusperintö nostetaan aiempaa näkyvämmiin esiin.

Tilojen kehittäminen on olennainen osa konseptiuudistusta. Alueelle lisätään tapahtumatila, joka toimii samalla vuokrattavana kokous- ja juhlatilana. Tämän tilan yhteyteen sijoitetaan kahvilatilat, jolloin kahvilayrittäjän on mahdollista järjestää tapahtumia osana liiketoimintaansa. Edellä mainittujen tilojen lisäksi rakennetaan pukuhuoneta museon henkilökunnan ja kahvilan henkilökunnan käyttöön, sekä helpottamaan yhteistyökumppaneiden toimintaa museossa. Tällä hetkellä museossa ei ole varsinaista pukuhuonetta, mikä vaikeuttaa esim. erilaisten näytelmätoteutusten järjestämistä ulkoisten yhteistyökumppaneiden kanssa.

Museoon tulee uusi lasten tila ja työpajatila. Nämä tilat korostavat tekemistä ja kokeilemistä, jotka nykyisellään pitkälti puuttuvat museosta. Molemmat tilat voidaan järjestää siten, että ne ovat tilanteen mukaan omatoimisten kävijöiden hyödynnettävissä tai ohjattujen ryhmien käytössä.

Tilojen esteettömyyttä parannetaan ja etenkin uudet tilat pyritään toteuttamaan siten, että niihin on mahdollisimman esteetön sisäänpääsy.

Pihan tapahtumakäytön aktivoiminen ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen pihalla ovat uudistuksen tärkeitä teemoja. Tavoitteena on tehdä pihapiiristä entistä houkuttelevampi ja avoimempi ”kuntalaisten takapiha”. Museon tuottamien tapahtumien lisäksi onkin syytä painottaa yhteistyökumppaneiden kanssa tuotettuja tapahtumia, jotka tuovat elävyyttä pihapiiriin ja tarjoavat esiintymispaikan yhteistyökumppaneille.

Kestävä kehitys huomioidaan sisällöissä aiempaa aktiivisemmin. Ekologisuutta, kierrätystä ja kiertotaloutta tarkastellaan uudessa konseptissa. Nämä eivät ole varsinaisesti uusia asioita entisajan asumista tarkastellessa, vaan ennemminkin asioita, joissa voidaan ottaa oppia entisajan menetelmistä vanhan korjaamisen ja uudelleenkäyttämisen teemoissa.

Tarkoituksena olisi tehdä kokonaisvaltainen, useammalle vuodelle jaksettu näyttelyuudistus, jossa tarkastellaan sekä pysyvää että vaihtuvia näyttelyitä sekä asukkaiden osallistumista ainakin vaihtuvien näyttelyiden suunnitteluun. Vaihtuvien näyttelyiden esilläoloaika pidennetään ja panostetaan näyttelyiden täyden potentiaalin hyödyntämiseen pidemmän aikavälin tapahtuma- ja yhteistyötoiminnalla.

Tapahtumatoimintaa aktivoidaan uusien yhteistyökumppanuuksien avulla ja panostetaan etenkin tapahtumakokonaisuuksien luomiseen ja palveluiden paketointiin. Käytettävissä olevat resurssit pyritään keskittämään suunnitelmallisesti tiettyihin tunnistettuihin painopisteisiin.

Viestintään ja markkinointiin siirretään mahdollisuuksien mukaan lisää resursseja, jotta potentiaaliset kävijät tavoitetaan paremmin. Museon viestintää kohdennetaan aiempaa tarkemmin ja museon sisällöistä pyritään viestimään selkeämmin.

Kaikessa Korttelimuseon toiminnassa tarkastellaan mahdollisuuksia ja keinoja toimia yhteisömuseon tavoin.

Näyttelyuudistus

Pysyvä näyttely

Pysyvän näyttelyn perusidea totutun toimivine ydinteemoineen säilytetään, eli eri sosiaaliluokkien elämää puutalo-Kuopiossa esitellään edelleen kattavasti. Museon pysyvään osioon on kuitenkin tarpeellista tehdä perusteellinen näyttelyuudistus, jossa muokataan nykyisiä näyttelysisältöjä ja mm. lisätään uusi aikakerrostuma, esim. 1960–1970-luvun puukaupunkikoti tai korttelialueen käräjähistoriaa uudella tavalla esittelevä käräjätupänäyttely. Uudistuksessa lisätään tarinallisuutta ja nostetaan esiin tavallisten ihmisten elämäntarinoita ja arkielämän kulun esittelyä. Tämä syventää käyntikokemusta ja tarjoaa samaistumispintaa, joka tekee sisällöt helpommin lähestyttäviksi. Tarinat voivat liittyä esim. Korttelimuseon rakennuksissa eläneisiin henkilöihin tai näyttelyssä esiteltävien ammattikuntien edustajiin. Myös lasten elämää puutalokorttelissa voitaisiin esitellä aiempaa enemmän, koska sen avulla voitaisiin luoda päiväkotijä ja kouluikäisiä kiinnostavaa vertailua nykypäivän lasten elämään. Tarinallisuudella ja arkielämän tarkemmalla esittelyllä on kyselyiden perusteella selkeästi tilausta. Näyttelytekstien uudistaminen ja tietosisällön näkökulmien, painopisteiden sekä tiedon esittämisen välineiden uudelleenarviointi ovat pysyvän näyttelyn uudistuksen vähimmäistavoitteita.

Kirjailija Minna Canthia esitellään tällä hetkellä Korttelimuseossa hänelle omistetun salongin sekä tapahtumien, kuten Minna Canthin päivän ja ajoittain järjestettävien Minna Canthin Kuopio -kävelykierrosten sekä lainattavien materiaalien kautta. Lisäksi Canthin lausahduksia on tuotettu museokauppaan esim. paitojen, postikorttien ja magneettien muodossa. Uudistuksessa Canthia voidaan nostaa aiempaa vahvemmin esiin kuopiolaisena merkkihenkilönä sekä tasa-arvon ja kansalaisvaikuttamisen edelläkävijänä. Canthille ei ole perustettu omaa museota, joten hänen muistamisensa ja perintönsä esittely on tärkeä osa Korttelimuseon toimintaa. Kulttuurihistoriallisen museon kokoelmissa olevaa Canthin esineistöä voitaisiin asettaa näytteille enemmän, jos käytettävissä olisi olosuhteiltaan sopiva tila vitriineineen (ks. johdantonäyttely). Tällöin voidaan harkita vaihtelevan Canth-esineistön esittelemistä museossa. Jos museoon lisätään tapahtumatila, voitaisiin Canthiin liittyen pitää esim. hänen teoksiaan käsitteleviä lukupiirejä (mahdollisesti yhteistyössä kaupunginkirjaston kanssa), esityksiä tai ns. elävä äänikirja -toteutusta. Minna Canthin salonki on yksi museon ainutlaatuisista vetonauloista ja Canthin kirjallinen perintö on aiheena valtakunnallisesti merkittävä, joten Canthiin liittyviä teemoja kannattaa hyödyntää enemmän museon tuotteissa, palveluissa, sekä markkinoinnissa ja viestinnässä.

Näyttelysisällön muutosten lisäksi tarkastellaan keinoja lisätä museokotien immersivisyyttä rekvisiittaa lisäämällä ja aisteja aktivoimalla, esim. äänimaisemia, valaistusta tai hajuja käyttämällä. Tavoitteena on saada museokodit vaikuttamaan nykyistä asutummilta. Aistien käyttö voidaan huomioida myös toimintapisteillä, jossa kävijät pääsevät kokeilemaan käsityömenetelmiä tai entisajan arkisia kotiesineitä. Pisteet voidaan sijoittaa museokoteihin

tai uusiin tiloihin, esim. oppimistilan yhteyteen. Nämä toimet lisäävät museokäynnin monipuolisuutta ja parantavat kokemuksen immersiiivisyyttä.

Pysyvän näyttelyn uudistus kannattaa suunnitella kerrokselliseksi, siten että tietoa on tarjolla monella eri syvyystasolla, jotta museoon voi tutustua mielekkäästi usealla eri tasolla: pintaraapaisuna tilat nopeasti silmäillen tai vaihtoehtoisesti syvällisesti tuntikausia kestävässä tutkimusmatkana. Tavoitteeseen päästään mm. omatoimisia kierroksia ja lainattavia materiaaleja kehittämällä. Tiedon esittämisessä voidaan hyödyntää tiloihin soveltuvaa tekniikkaa. Museokotien tunnelma on kuitenkin syytä säilyttää, eli kokonaisuuden rikkovaa tekniikkaa tai suuria esittelyplansseja on syytä välttää. Verkossa omalla älylaitteella esim. QR-koodien kautta käytettävä lisätieto edistää tiedon monipuolista esittämistä.

Näyttelyihin voidaan upottaa korjausrakentamisen ja rakennusperinnön sisältöjä, jotka eivät nykyisellään erityisesti näy museon sisällöissä. Nämä aiheet ovat vahvasti osa puutalokorttelimuseon perustamisidea, onhan Korttelimuseon tavoitteena säilyttää pala puutalo-Kuopiota sekä välittää tietoa korjausrakentamisesta ja rakennusperinnöstä. Rakennukset kertovat näistä teemoista jo pelkällä olemassaolollaan, mutta näyttelyyn voidaan myös sisällyttää osioita, jotka avaavat korjausmenetelmiä ja -periaatteita. Pysyvään näyttelyyn voidaan sisällyttää esim. pieni käsikirjasto ja lukutila, jossa kävijät voivat perehtyä korjausrakentamisen ja rakennusperinnön teemoihin.

Lukutilan lisäksi pysyvään näyttelyyn on mahdollista lisätä oleskelu- tai työskentelytilaa, jossa kävijät voivat levähtää tai perehtyä museon sisältöihin.

Johdantonäyttely

Uutena sisältönä museon pysyvään osaan voidaan rakentaa niin sanottu johdantonäyttely, jossa esitellään museon teemoja, sekä alueen ja museon historiaa uutta teknologiaa hyödyntäen. Johdantonäyttelyssä voidaan käyttää teknologiaa (av-esitykset, selailtavat näytöt, VR-lasit), jota ei ole tarkoituksenmukaista tuoda museokoteihin ja sen avulla voidaan hyödyntää erilaisia materiaaleja, kuten valokuvia, kartoja tai videoita. Samalla sekä säilytetään museokotien tunnelma että pystytään esittämään tietoa monikanavaisesti tavalla, joka puhuttelee aiempaa laajempaa yleisöä.

Tekniikan käytön keskittäminen pääasiassa yhteen tilaan helpottaa myös päivitettävyyttä teknologian kehittyessä sekä mahdollistaa muutokset ja uuden sisällön joustavan vaihtamisen tulevaisuudessa. Johdantonäyttelyyn keskitetyn tekniikan vaihto on helpompaa ja taloudellisempaa kuin eri rakennuksiin pysyvässä näyttelyssä hajautetun ja museokoteihin upotetun tekniikan. Sisältöjä voidaan myös vaihtaa vaivattomammin kuin museokodeissa, jolloin johdantonäyttely voi toimii ikään kuin pitkäkestoisena paikallisia aiheita esittelevänä vaihtuvana näyttelynä.

Johdantonäyttelyssä voidaan esitellä monia eri teemoja, mutta etenkin Kuopion historia, museon historia ja rakennettu kulttuuriperintö ovat sellaisia, joita näyttelytilan avulla saadaan käsiteltyä syvällisesti ja laaja-alaisesti. Museotyön merkitystä ja menetelmiä pystytään tuomaan kävijöiden tietoisuuteen johdantonäyttelyn avulla. Täten tarjotaan uusi oppimisen kanava ja perustellaan museoiden yhteiskunnallista merkitystä. Alueen esittelyllä parannetaan kävijän ymmärrystä alueen merkittävyydestä sekä museotoiminnan periaatteista ja tavoitteista.

Vaihtuvat näyttelyt

Vaihtuvia näyttelyitä järjestetään jatkossakin. Näyttelyt voivat olla omatuotantoisia, ulkopuolisten toimijoiden kanssa yhteistyössä tehtyjä tai lainanäyttelyitä. Yhteistyötä

voitaisiin tehdä enemmän myös Museokeskuksen sisällä esim. Luonnontieteellisen museon kanssa. Näyttelyiden esilläoloaika pidennetään, jotta niiden potentiaali saadaan hyödynnettyä parhaalla mahdollisella tavalla suunnitelmallisen oheistoiminnan ja osuvan markkinoinnin avulla. Nykyisen 2–3 vuosittaisen näyttelyn sijaan näyttelyitä voisi olla vuodessa 1–2. Näyttelyiden suunnitteluun ja rakentamiseen käytettäviä resursseja saadaan näin myös keskitettyä paremmin ja näyttelyiden laadukkuus pystytään takaamaan. Lisäksi oheistoiminnan suunnittelun resurssit ja markkinointiresurssit tulevat käytetyksi taloudellisemmin, kun ne kohdentuvat näyttelyssä pidemmälle aikavälille sen sijaa, että ne jakautuisivat useamman näyttelyn kesken. Vaihtuviin näyttelyihin liittyvää viestintää tehostetaan, jotta kohderyhmät saavutetaan entistä paremmin.

Vaihtuvien näyttelyiden tilan laajuutta ja tilan mahdollista jakamista pienempiin osioihin tarkastellaan. Pienemmät osiot mahdollistaisivat näyttelyiden vaihdon jaksottamisen ja tarvittaessa tiettyjen osioiden väliaikaisen käytön muihin tarkoituksiin.

Vaihtuvien näyttelyiden jatkuminen on tärkeää museon kiinnostavuuden kannalta. Hankkeen kyselyissä asiakkaat mainitsevat kiinnostavat näyttelyt tärkeänä motivaattorina museovierailulle ja asiakastoiveissa vaihtuvat näyttelyt ovat selvästi erottuva toive. Museon viime vuosien vaihtuvat näyttelyt ovat olleet pidettyjä ja osoittaneet hyvin suunniteltujen ja toteutettujen näyttelyiden merkittävyyden.

Vaihtuvat näyttelyt lisäävät myös medianäkyvyyttä. Etenkin nykyisessä tilanteessa, jossa museon perusnäyttely on pysynyt pitkään muuttumattomana, on museon vaikeaa ylittää uutiskynnyksen ilman uusia sisältöjä, siinä missä esim. vaihtuvat näyttelyt voivat herättää merkittävää huomiota.

Näyttelyiden ja niiden oheisohjelman suunnittelu ja toteuttaminen vaativat asianmukaisia henkilöstöresursseja ja riittävän näyttelybudjetin. Vaihtuvia näyttelyitä varten tarvitaan näyttelyiden valmistelutila sekä säilytystilaa näyttelyvälineille, kuten AV-tekniikalle. Lisäksi museossa tulee olla esineiden vastaanotto- ja käsittelytila, jota voidaan tarvittaessa käyttää myös pysyvän näyttelyn esineistön huoltoon.

Omatuotantoisten vaihtuvien näyttelyiden kohdalla selvitetään mahdollisuutta muokata niistä esilläoloajan jälkeen lainattavia kiertonäyttelyitä tai verkkonäyttelyitä, jotka edistäisivät osaltaan museotoiminnan alueellista vaikuttavuutta Pohjois-Savossa. Kierto- ja verkkonäyttelyt edistävät saavutettavuutta ja sitoutuvat Kulttuurihistoriallisen museon tehtävään alueellisena vastuumuseona.

Vuosittainen pysyvä näyttelyyn sijoittuva joulunäyttely jatkuu tulevaisuudessakin, sillä se on havaittu toimivaksi tavaksi lisätä vaihtuvuutta museon sisältöihin. Joulunäyttelyn mallin mukaisesti voidaan laatia muita vuodenkiertoon liittyviä vaihtuvia kokonaisuuksia, esim. pääsiäinen ja juhannus, jotka voidaan väliaikaisesti lisätä museoon tuomaan piristävää vaihtuvuutta suhteellisen pienellä panostuksella. Uudet ns. kausinäyttelykokonaisuudet voidaan suunnitella jaksotetusti useamman vuoden aikajänteellä siten, että joka vuosi valmistuu yksi uusi kokonaisuus, jota voidaan sen jälkeen toistaa samanlaisena.

Korjausrakentaminen ja rakennusperintö

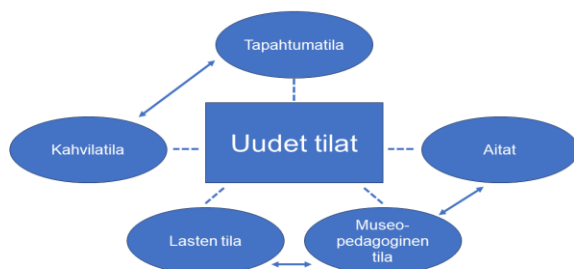
Rakennusperinnön ja korjausrakentamisen teemaa korostetaan nykyisestä. Teemakokonaisuudessa kulttuuriympäristötyötä ja kestävä kehitystä esitellään laajasti. Rakennuksissa tehtäviin korjaus- ja huoltotoimenpiteisiin kiinnitetään nykyistä enemmän huomiota ja niille hankitaan lisää näkyvyyttä. Korjaus- ja huoltotöitä suunnitellaan yhdessä Tilapalveluiden kanssa, ja toteutustyötä esitellään esimerkiksi sosiaalisessa mediassa.

Rakennusperintöä ja korjausrakentamista varten varataan Korttelimuseosta erillinen tila, jossa museokävijät voivat tutustua erilaisiin rakennetun kulttuuriympäristön aineistoihin kuten esim. käsikirjasto, jossa museokävijät voivat tutustua alan kirjallisuuteen. Rakentamismenetelmiä esitellään havainnekuvin ja -videoin. Teemanäyttelyyn lisätään havainnollistavia, ikään kuin keskeneräisiä korjaustöitä, kuten ikkunoita ja ovia. Kokonaisuutta suunnitellaan yhdessä mahdollisten yhteistyökumppaneiden kanssa.

Ehkä tärkeimpänä kuitenkin Korttelimuseota kehitetään kulttuuriperinnön tapahtumapaikkana, jossa voidaan tarvittaessa pitää asiantuntijaluentoja, teemapäiviä, opastuksia sekä työpajoja.

Tilat

Muusta käytöstä vapautuneet tai vajaakäytöllä olleet tilat korjataan asianmukaiseen kuntoon ja otetaan käyttöön Korttelimuseon konseptia tukevalla tavalla. Muokatut tilat mahdollistavat uusia toimintoja ja palveluita, jotka nostavat museon profiilia. Tavoitteena on tehdä uusista tiloista mahdollisimman esteettömiä, eli ne sijoittuvat pääasiassa rakennuksiin 1, 2 ja 3, joiden esteettömyyttä pystytään parantamaan. Tilamuutosten yhteydessä pyritään edistämään käytettävyyttä museon aukioloajoista riippumatta. Tiloista tehdään muokattavia ja monikäyttöisiä. Alla esiteltyjä toimintoja voidaan tarvittaessa yhdistellä samoihin tiloihin käytettävissä olevan tilan mukaan. Tilojen tarkempi sijoittelu Korttelimuseon rakennuksiin tehdään hankesuunnitteluvaiheessa.

Kahvila

Korttelimuseon niin hankkeen kyselyissä, kuin aiemmin saadussa palautteessa yleisin ja toivotuin asiakastoive on kahvilan paluu museon pihapiiriin. Aktiivinen kahvila tuo museolle näkyvyyttä ja tunnettuutta. Kahvilatoiminnasta saadaan, sopimuksesta riippuen, vuokratuloja ja osuus myyntituloista.

Korttelimuseoon on syytä suunnitella tarkoituksenmukaiset ja toimivat kahvilatilat, jotka mahdollistavat kannattavan kahvilatoiminnan järjestämisen ja tukevat museon omaa toimintaa. Kahvilatilojen tulee olla esteettömät ja kulku tiloihin on järjestettävä siten, että kahvila voi järjestää toimintaa museon aukioloajoista riippumatta, eli kahvilalla on oma sisäänkäyntinsä.

Kahvilatilojen yhteyteen voidaan sijoittaa monitoiminen tapahtumatala, jota voidaan käyttää mm. kokousten, juhlien ja yleisötilaisuuksien järjestämiseen. Tapahtumatilaa voidaan käyttää museon omien tapahtumien järjestämiseen sekä kahvilayrittäjän omiin tilaisuuksiin, jotka ovat yrittäjälle tärkeä osa liiketoimintaa. Tila voidaan myös vuokrata ulkopuolisten käyttöön, jolloin saadaan vuokratuloja. Tapahtumatilan läheisyydessä sijaitsevat kahvilapalvelut mahdollistavat tarjoilujen järjestämisen tapahtumiin, tehden tapahtumista houkuttelevampia.

Tapahtumatila

Korttelimuseolla ei tällä hetkellä ole sisätilaa, jossa voitaisiin järjestää museon tapahtumia, kuten yleisöluentoja, työnäytöksiä tai musiikki- ja teatteriesityksiä. Tapahtumatila vahvistaa kahvilan toimintamahdollisuuksia ja tarjoaa museolle mahdollisuuden monipuoliseen ympärivuotiseen tapahtumatoimintaan sääolosuhteista riippumatta, mikä edistää myös yhteistyökumppaneiden kanssa tehtyjen tapahtumien järjestämistä. Sisätilan puutteen takia tapahtumatoiminta on nykyisellään vahvasti kesäpainotteista, vaikka juuri talviaikaan oheistoimintaa tarvittaisiin houkuttelemaan museokäynnille paikallisia, joille museo on todennäköisemmin entuudestaan tuttu.

Nykytilanteessa kaikki potentiaaliset yhteistyökumppanit eivät pysty toimimaan museossa, koska tapahtumatilaa on tarjolla pääasiassa ulkona. Esimerkkinä voidaan mainita kaupunginorkesteri, jonka täytyy pääasiassa esiintyä sisätiloissa soittimien olosuhdevaatimusten takia. Esitykset, kuten pienet (nukke)teatteriesitykset, puolestaan joutuivat nykyisin toimimaan säävarauksella, mikä eittämättä vaikuttaa katsojamääriin. Käytännöllinen tapahtumatila lisää varmuutta maksullisten tapahtumien järjestämiseen. Aktiivinen tapahtumatoiminta elävöittää museoaluetta, houkuttelee museokäynnille ja parantaa tunnettuutta luoden positiivista näkyvyyttä. Erilaisen ja moninaisen tapahtumatoiminnan järjestäminen on yksi selvimmistä erottuvista asiakastoiveista.

Tapahtumatilan tulee olla esteetön ja käytettävissä museon aukioloaikojen ulkopuolella, siksi se kannattaa sijoittaa kahvilatilan yhteyteen. Tilan monitoimisuuden kannalta muokattavuus on tärkeää, joten tilan täytyy olla kahvilan pääasiallisesta asiakastilasta erillinen ja riittävän avara. Kalustuksen tulee olla monenlaiseen toimintaan mukautuva. Tapahtumatila ei kuitenkaan kilpaile koolla, vaan tunnelmalla: tilan valttina on historiallinen ja viehättävä miljöö.

Tapahtumatilan ja kahvilan muodostama kokonaisuus mahdollistaa palveluiden entistä laajemman paketoinnin kokous- ja tyhy-pakettien muodossa: yritykselle tai yhdistykselle voidaan tarjota opastus museon näyttelyihin kokouksen tai muun kokoontumisen yhteydessä. Yksityishenkilöille tilaa voidaan myydä tilaisuuksien järjestämiseen tai muotoilla museon tarjoamia paketteja, kuten lasten syntymäpäiväjuhlia. Museon entisessä kahvilassa on menneinä vuosikymmeninä järjestetty mm. kastetilaisuuksia, rippijuhlia, muistotilaisuuksia ja jopa hääjuhlia.

Oppimistila

Korttelimuseon työpaja- ja ryhmäoppimistoiminta on ollut viime aikoina rajallista sopivan tilan puuttuessa. Viimeisen kymmenen vuoden aikana käytössä on ollut pelkästään sähkötön ja lämmityksetön aitta, jonka käyttö on mahdollista ainoastaan kesällä. Sisätiloihin sijoitetun oppimistilan lisääminen mahdollistaa monipuolisen työpajatoiminnan, jonka avulla sekä ryhmät että yksittäiskävijät voivat syventää ymmärrystään historiasta tekemisen kautta.

Oppimistilaa voidaan käyttää varsinkin päiväkotijoukko- ja kouluryhmien, sekä tyhy-ryhmien kanssa. Etenkin opettajat toivovat museolta museokohteessa vierailun yhteydessä hyödynnettäviä sisältöjä täydentämään museovierailua. Oppimistila tukee tätä tarvetta. Tilassa voidaan järjestää ryhmille työpajoja tai muuta museon henkilökunnan ohjaamaa toimintaa. Tilaa voidaan käyttää myös kouluryhmien omien tehtävien tekemiseen opettajan ohjaamana.

Toimiva oppimistila monipuolistaa museon palveluita ja aktivoi yhdistystoimijoita yhteistyöhön. Tilan varustelusta ja sijoittelusta riippuen se voisi myös olla vuokrattavissa ulkoisille toimijoille, tuoden näin vuokratuloja. Lisäksi tila tarjoaa mahdollisuuden uusille

avauksille, kuten ulkoisten toimijoiden kanssa yhteistyössä tehtävälle kurssitoiminnalle, esim. paikallisten käsityötoimijoiden kanssa.

Oppimistilaan tai sen läheisyyteen tulee sijoittaa tarvittavasti säilytystilaa tarvittaville materiaaleille sekä ns. kuraateinen, johon varsinkin päiväkotijoukko- ja kouluryhmät voivat riisua ulkovaatteensa ja johon kouluryhmät jättää reppunsa.

Lasten tila ja toiminnallinen aistitila

Lapsiperheet muodostavat huomattavan osan Korttelimuseon kävijäkunnasta, mutta museossa on nykyisellään vain vähän lapsille suunnattua sisältöä. Opastuksia järjestetään koulu- ja päiväkotiryhmille, mutta muille kävijöille on tarjolla ainoastaan pihapelejä ja lasten karttoja, sekä vaihtuvaa tekemistä teemaviikoilla (esim. syys- ja talviloma) ja vaihtuviin näyttelyihin liittyen. Kun Korttelimuseossa vielä oli työpajatila, voitiin museossa järjestää lapsille suunnattuja pajoja.

Lapset on syytä huomioida aiempaa laajemmin sekä tiloissa että sisällöissä. Erityisesti on syytä huomioida monimuotoiset oppimistavat, eli verbaalisen opastuksen lisäksi tekeminen ja kokeileminen ovat tärkeässä roolissa. Lasten tila, jossa kävijät saavat koskea esineisiin ja kokeilla niiden käyttöä, laajentaa käyntikokemusta merkittävästi ja kasvattaa nuoria kävijöitä arvostamaan kulttuurihistoriaa.

Lapsille suunnatut sisällöt houkuttelevat lapsiperheitä käynnille ja edistävät mielikuvaa helposti lähestyttävästä museosta, josta löytyy tekemistä myös perheen pienimmille. Näin museon kävijäkuntaan saadaan laajennettua lasten ja nuorten suuntaan.

Museokävijöiden esittämissä toiveissa näkyy tarve lasten sisällöille, mutta myös muille toiminnallisille sisällöille, jotka mahdollistaisivat tekemisen ja kokeilemisen. Moniaistinen museokokemus sisältää myös haju- ja kuuloaistien käytön sekä mahdollisuuden käsien käyttöön. Moniaistisuus lisää museon pedagogista vaikuttavuutta, sillä Korttelimuseon esittelemän ajan esineet ja esimerkiksi käsityöläisten työvälineet ovat nykypäivän ihmiselle yhä vieraampia. Aistien monipuolisella käytöllä kävijä saa paremman kosketuksen entisajan elämään ja puutaloasumiseen kokeilemisen kautta. Etenkin museossa vierailevat koululaiset toivovat laajempaa mahdollisuutta eri aistien käyttöön.

Tila voi olla yhdistetty leikkitila ja toiminnallinen tila, tai nämä voidaan toteuttaa erillisinä riippuen käytettävissä olevasta tilasta. Toiminnallisen aistitilan sijoittaminen lasten tilan yhteyteen on kuitenkin kokonaisuuden kannalta järkevää ja tällöin tila kannattaa sijoittaa sisälle. Leikkitila voidaan toteuttaa myös aittoihin, kuten monissa muissa vastaavissa museokohteissa on tehty, mutta tällöin se olisi käytössä ainoastaan kesällä. Varsinaisen lasten tilan lisäksi oheistilat, kuten vaunuparkki ja hoitotila parantaisivat lapsiperheiden käyntikokemusta.

Aitat

Korttelimuseon aitoissa on viime vuosina pidetty ulkopuolisten järjestämiä kesänäyttelyitä (Kuvataideseura Arttiimi ry). Aiemmin aittoihin on ollut väliaikaisesti sijoitettuna museon näyttelysisältöjä, esim. halkoliiteri, talli ja ruuan säilyttämisestä kertova osio. Nämä osiot ovat olleet väliaikaisia ja liittyneet vaihtuviin sisältöihin. Yksi aitan numero 6 osioista on ollut pedagogisessa käytössä työpajatilana.

Aitat ovat kuitenkin ongelmallisia, sillä niitä voidaan käyttää ainoastaan kesällä valaistus- ja lämpöolosuhteiden takia. Olosuhteiden takia aitoissa ei voida säilyttää museoesineitä, eikä myöskään työpajamateriaaleja suojaamattomana. Aitoissa ei ole sähkövaloja tai -

pistokkeita, kiinteistönhuoltoon käytettyä aittaa lukuun ottamatta, eikä vesipistettä, joten käyttömahdollisuudet ovat varsin rajalliset.

Aitoissa voidaan jatkossakin järjestää pieniä kesänäyttelyitä tai niitä voidaan käyttää käsityöläisten tiloina. Varsinaisten työtilojen järjestäminen vaatii kuitenkin merkittäviä muutostöitä. Sähkövalon ja -pistokkeiden järjestäminen tiloihin edesauttaisi näitä toimintoja. Täten aittoja voitaisiin hyödyntää pimeinä päivinä ja käytössä voisi olla pieniä sähkölaitteita. Myös aittojen yleiskuntoa ja kalustusta tulee parantaa tätä käyttöä varten. Aittojen käyttöasteen nostaminen toisi aktiivisuutta koko pihapiiriin.

Myös matalan kynnyksen esiintymispaikan järjestäminen paikallisille esim. aitan numero 6 sisäänkäyntiä hyödyntäen voidaan harkita. Aittoihin on mahdollista toteuttaa kesäisin käytettävä lasten tila tai oleskelutila lepotaukoa tai lueskelua varten. Tällaiset käyttötavat ovat mahdollisia ilman suuria muutostöitä.

Osa aitoista täytyy jatkossakin varata varastokäyttöön, etenkin talvella, jolloin pihakeinuja, -penkkejä, -pöytiä ja -tuoleja varastoidaan aitoissa.

Piha

Pihasta halutaan tehdä ”paikallisten takapiha”, joka kutsuu sekä paikalliset että turistik viettämään aikaa pihapiirissä. Viihtyisä ja kutsuva ympäristö houkuttelee samalla myös tutustumaan museon näyttelyihin. Museon piha on jo nykyisin pääsymaksutonta aluetta, mutta tietyt tapahtumat pihalla voivat olla museon pääsymaksun alaisia tai niissä on oma osallistumismaksunsa.

Jatkossa piha-aluetta kehitetään tukemaan pysyvän näyttelyn sisältöjä. Pihalle voitaisiin esim. toteuttaa apteekin lääkekasveja esittelevä elävä kasvinäyttely tai 1930-luvun kodin läheisyyteen kasvimaan kertomaan pula-ajan korostuneesta kotiviljelyn tarpeesta. Piha-alueen sisällöt voisivat laajentaa Korttelimuseon pedagogista tarjontaa esim. kertomalla ruoan polusta lautaselle ja kasvien hyödyntämisestä terveyden hyväksi.

Kasvimaasuuden lisäksi selvitetään osan piha-alueesta muuttamista niityksi tukemaan luonnon monimuotoisuutta kaupunkialueella Luonnon monimuotoisuusohjelman mukaisesti. Näin museokokonaisuuteen saadaan lisättyä uusi pedagoginen elementti esittelemällä asiakkaille luonnon monimuotoisuuden merkitystä uusien kokeilujen kautta. Pihalle on jo sijoitettu yksi hyönteishotelli ja pihassa on järjestetty hyönteishotellityöpaja. Tämä toteutus on tehty yhteistyössä Luonnontieteellisen museon kanssa. Yhteistyötä on syytä jatkaa ja jatkojalostaa. Yhteistyöllä Luonnontieteellisen museon asiantuntemusta saadaan hyödynnettyä ja Museokeskuksen sisäistä yhteistyötä tiivistettyä entisestään. Luonnon monimuotoisuus edistää ekologista kestävyyttä ja on yksi kestävän kehityksen osa-alueista.

Pihan viihtyisyyden lisäämiseksi asiakkaiden käytössä oleva pihakalusto uusitaan, minkä lisäksi pihalle lisätään uusia oleskelunurkkauksia. Pihan opastekyltit uusitaan museokäynnin sujuvoittamiseksi, sillä nykyään kävijät saattavat kokea pihalla suunnistamisen sekavaksi. Myös museon sisältöjä, kuten rakennusperintöä, voidaan esitellä uusilla pihalle sijoitetuilla opastekylteillä. Lisäksi tutkitaan mahdollisuuksia esiintymislavan sijoittamisesta pihalle.

Pihan käyttöä lisätään uusien yhteistyökumppanuuksien avulla. Esim. kaupungin liikuntapalveluiden puistojumppia voidaan jatkossakin järjestää. Paikallisten kulttuuritoimijoiden kanssa suunnitellaan yhteistapahtumia, selvitetään mahdollisuuksia kesäteatteritoimijoille ja järjestään omia tapahtumapäiviä Korttelin juhannus - tapahtumakonseptin mallin mukaan.

Kahvilatoiminta alueella kytkeytyy piha-alueen käyttöön. Kahvilayrittäjällä on syytä olla mahdollisuus järjestää toimintaa alueella myös museon aukioloajan ulkopuolella. Tämän toteuttaminen vaatii uusia järjestelyjä, kuten piha-alueen rajaamista ja erillisen sisäänkäynnin järjestämistä. Pihan tulee olla ainakin osittain kahvilayrittäjän käytettävissä myös silloin, kun museon henkilökuntaa ei ole paikalla.

Piha-alueen vuokrausmahdollisuuksia voidaan parantaa. Nykyisellään piha-aluetta ei juuri vuokrata, mutta mahdollisuus on kuitenkin määritelty museoiden palveluhinnastoon: *"Näyttely- ja yleisötilat aukioloajan ulkopuolella – 1. tunti 260 €, seuraavat tunnit 160 €/t, lisäksi pääsymaksut; hinta koskee myös pelkän piha-alueen vuokrausta."*

Yleisötyö ja tapahtumatoiminta

Pedagoginen toiminta jatkuu ja laajenee. Pedagogisten palveluiden osuutta lisätään ja kohdennetaan nykyistä tarkemmin. Tapahtumatuotantoa laajennetaan ja monipuolistetaan omalla työllä ja erityisesti yhteistyökumppanien avulla. Samalla panostetaan palveluiden paketointiin. Mahdolliset uudet näyttelysisällöt mahdollistavat niihin sitoutuvia uusia pedagogisia palveluita.

Kunnostetut tilat mahdollistavat työpajatoiminnan jatkamisen ja monipuolisemman työskentelyn esim. päiväkot- ja kouluryhmien kanssa oppimistilassa, siinä missä tapahtumatilassa voidaan järjestää laaja-alaisesti erilaisia tapahtumia.

Kaupungin sisäisten toimijoiden välistä yhteistyötä, sekä yhteistyötä ulkoisten toimijoiden kanssa kehitetään. Etenkin pihaa hyödynnetään aiempaa vahvemmin yhteistyökumppaneiden kanssa.

Hankkeessa selvitettyt asiakkaiden tapahtumateematoiveet jakautuvat erittäin laajalla skaalalla erilaisista historiallisista tapahtumista, käsitöihin liittyviin työpajoihin ja -näytöksiin, musiikki-, teatteri- ja runoesityksiin, kuvataiteisiin ja osallistaviin tapahtumiin. Selvää on, että tapahtumatoimintaa täytyy suunnata, eikä aivan kaikkia toiveita voida toteuttaa. Yhteistyökumppanit ovat tärkeässä roolissa tapahtumakokeiluissa, sillä museon oma osaaminen osuu tässä mielessä kohtuullisen kapealle alueelle. Laadukkaat tapahtumat edellyttävät osaamista aiheena olevasta teemasta. Laaja-alaisilla kokeiluilla löydetään museoympäristössä toimivat tapahtumatoteutukset. Tapahtumien ja muun ohjatun toiminnan suhteen voitaisiin kokeilla pidemmälle ajalle kohdistuvia kokonaisuuksia, jotka keskittyisivät tiettyyn teemaan. Kokeiluna voitaisiin testata teemakesäkautta tai teemaviikkoja. Teemakokonaisuudet herättäisivät todennäköisesti suurempaa kiinnostusta kuin yksittäiset tapahtumat, suunnitteluresurssit tulisivat käytetyksi taloudellisesti ja kokonaisuuksia voitaisiin toistaa vaihdellen vuodesta toiseen.

Korttelimuseossa tulee olla riittävät sosiaalilat myös yhteistyökumppaneiden käyttöä varten, jotta yhteistoteutukset onnistuvat parhaalla mahdollisella tavalla. Pedagogiselle tavaralle (pedaesineet, -vaatteet ja muu rekvisiitta) varataan riittävästi säilytystilaa.

Museota elävöitetään panostamalla henkilökunnan asuihin, draamallisiin tapahtumiin ja esim. työnäytöksiin. Elävöittämistä voidaan kokeilla myös (lapsi)ryhmien kanssa esim. lainattavien asujen ja roolihahmojen keinoin.

Omatoimisia sisältöjä kehitetään, jotta tarjonta sisältäisi eripituisia, -tasoisia ja -teemaisia kierroksia ja lainattavia materiaaleja erilaisten kävijöiden tarpeisiin. Omatoiminen sisältö voi olla vaikkapa lapsille suunnattuja suunnistus- tai pulmatehtäviä, eri teemoihin keskittyviä näyttelykierroksia (Korttelimuseossa esim. ruoka tai käsityöammatit) tai ns. kohokohtakierroksia kiireisille kävijöille. Ohjeistus omatoimisille teemakierroksille voidaan antaa esim. esitteillä, lainattavilla materiaaleilla tai verkkovälitteisesti QR-koodien sekä

mobiilipelien kautta. Esim. Kuopion museossa on uudistuksen jälkeen laadittu useita lyhyitä omatoimisia kierroksia erilaisten teemojen ja käyntitapojen ympärille. Näin palvellaan laajaa asiakasjoukkoa ja kannustetaan toistuviin käynteihin. Hyvänä esimerkkinä lainattavan materiaalin käytöstä voidaan mainita Porin kaupungin museoissa käytössä olevat lainattavat Tähtihetkiä-reput, jotka sisältävät ”ohjeet ja välineet näyttelyn uudenaiseen havainnointiin ja hauskaan museolämykseen” lapsille.

Omatoimiset sisällöt eivät korvaa ohjattua toimintaa, mutta täydentävät kuitenkin museon palveluvalikoimaa etenkin silloin, kun ohjattua toimintaa ei ole saatavilla.

Vuonna 2023 aloitetun verkkovälitteisen etätoiminnan jatkaminen on myös tärkeää saavutettavuuden ja alueellisen vaikuttavuuden kannalta. Käytettävissä olevien resurssien puitteissa voidaan järjestää esim. etäopastuksia, -korttelivartteja ja -luentoja. Etenkin maksullista etätoimintaa on syytä kehittää entistä houkuttelevammaksi, jotta se saadaan vakiinnutettua osaksi museon palveluita.

Markkinointi ja viestintä

Korttelimuseon markkinointi ja viestintä kaipaavat lisähuomiota. Nykyiset viestintäkanavat ovat suhteellisen monipuolisia, mutta potentiaalisten kävijöiden tavoittamisessa on haasteensa. Hankkeen kyselyn perusteella Korttelimuseon verkkosivut ja sosiaalinen media ovat selvästi käytetyimmät tiedonsaantikanavat. Myös perinteisen ”puskaradion” merkitys on selvä.

Merkittävä määrä vastanneista saa tietoa myös Museokeskuksen tapahtumakalenterista, Museokortin verkkosivuilta, sanomalehdistä tai Savon Sanomien menoinfosta. Nämä vastaukset toistuvat avoimen kysymyksen kommentteissa. Museolla on muutamia ensisijaisia kanavia, joiden kautta (potentiaaliset) museokävijät tavoitetaan, mutta toisaalta ei varmastikaan yhtä kanavaa, joka tavoittaisi heidät kaikki. Kävijöiden joukko on heterogeeninen, joten monikanavaisuus on hyvä asia: osa saa tietonsa edelleen paikallislehden menopalstalta, osa selaa vain sosiaalista mediaa.

Avoimissa vastauksissa toivotaan lisää näkyvyyttä kaupungilla, esim. tienvarsimainosten, bussimainosten sekä kylttien ja mainostaulujen muodossa.

Tietoa toivotaan vaihtuvista näyttelyistä, tapahtumista, aukioloajoista ja ajankohtaisista asioista. Käytännössä siis museon koko toiminnasta. Aktiivisempaa viestintää toivotaan etenkin sosiaalisessa mediassa, jossa ei varmaankaan voi julkaista ”liikaa” sisältöä.

Huolestuttavaa markkinoinnin ja viestinnän osalta on, että kolmasosa vastaajista ei koe saavansa tarpeeksi tietoa museon toiminnasta ja neljäsosa ei ole varma kannastaan. Viestinnän tehostaminen on siten selkeä kehityskohde. Potentiaalisten kävijöiden tavoittaminen on kriittinen osa asiakasmäärien kasvattamisessa.

Markkinointiin ja viestintään tulee panostaa enemmän sekä monipuolisten viestintäkanavien aktiivisella käytöllä että entistä kohdennetummalla viestinnällä. Osaltaan vaaditaan museon brändin selkeyttämistä ja ilmeen yhdenmukaistamista. Hankkeen aikana on jo otettu käyttöön Korttelimuseon uusi logo.

Muun viestinnän lisäksi palaute- ja/tai kehittämiskyselyitä on syytä järjestää jatkossa säännöllisesti, jotta asiakastoiveista pystytään keräämään vertailukelpoisia tuloksia pitkällä aikavälillä. Järjestelmällinen palautteen kerääminen helpottaa toiminnan suunnittelua ja resurssien kohdentamista, edistäen myös kävijöiden osallisuutta.

Markkinointi ja viestintä ovat yleisötyön ja tapahtumatoiminnan lisäksi osio, joka tarvitsee lisää työvoimaresursseja. Näillä sektoreilla toiminta on jatkuvaa ja vaatii työvoimaa uudistuksen suunnittelun ja käyttöönoton jälkeenkin.

Rakennuksiin kohdistuvat toimenpiteet

Tilapalveluiden kunnossapito-ohjelmaan on kirjattu Korttelimuseon rakennuksiin tuleville vuosille kohdistuvia korjaus- ja kunnostustoimenpiteitä. Näiden lisäksi on huomioitava Korttelimuseon konseptointiin liittyvät toiminnalliset muutostarpeet sekä peruskorjaustasoiset korjaustarpeet. Nämä on syytä niputtaa samaan korjauskokonaisuuteen ja toteuttaa korjaukset vaiheittain rakennus kerrallaan useamman vuoden aikana. Muutos- ja korjaustöiden jaksotus palvelee myös ajatusta konseptoinnin toteutuksesta vaihe kerrallaan.

Rakennusten kuntoon liittyvät peruskorjaustarpeet ja konseptointiin liittyvät toiminnalliset muutostarpeet kohdistuvat erityisesti rakennuksiin 1, 2 ja 3. Näiden rakennusten vesikatot sekä ylä-, väli- ja alapohjarakenteet vaativat perusteellisen korjauksen. Rakennuksesta riippuen joudutaan uusimaan myös sisäseinien pintarakenteita. Seinien korjaustarpeiden laajuus tarkentuu hankesuunnitteluvaiheessa. Myös rakennusten talotekniikka tulee vaatimaan korjauksia ja uudenaikaistamista.

Tilapalvelu huomioi tulevat muutostarpeet alustavasti kunnossapito-ohjelmassaan jo tarveselvitysvaiheessa nousseiden korjaustarpeiden osalta, mutta tarkemmin investointitarpeet ohjelmoidaan ja aikataulutetaan Korttelimuseon hankesuunnitelmavaiheessa, jolloin tarpeet tarkentuvat ja konkretisoituvat.

7. TALOUSVAIKUTUKSET

7.1 Nykytilanne

Maksutuotot (sis. pääsylipputulot) vuonna 2024 olivat 93 211 €, kaupan tulot 17 356 € ja vuokratulot 4 800 €.

Korttelimuseon vuokratkustannukset vuonna 2024 olivat 28 704,15 €/kk, joka tekee yhteensä 344 449,77 €.

7.2 Tuleva tilanne

Vaikutukset käyttötalouteen riippuvat tulevan konseptin laajuudesta ja asiakasmäärän kehityksestä, myös henkilöstökustannusten taso on sidottu niihin.

Vaihtoehto 0:

Avoinnaolo keskittyy kesä- ja joulukausiin, muut aukioloajat sopeutetaan tarpeen mukaan.

- 20 000 kävijää (pääsylippu nousee 2 €)
- 20 000 kävijää x 60 % = 12 000 maksavaa kävijää
- pääsylipputulot 89 500 €: 12 000 maksavalla = 7,46 x 8:sta = 93,25 %
- 12 000 maksavaa kävijää x 9,32 = 111 840 €
- (Kahvila 1500 € x 5 kk = 7 500 €)
- Kaupan tulot 20 000 €
- Muut tulot 3 500 €
- Kokonaistulo 142 840 €

Huomioitava, että vaihtoehdossa 0 kohdetta ei pystytä kehittämään. Avoimnaoloaikoja joudutaan supistamaan nykyresurssien valossa reilusti, mikä vähentää saavutettavuutta ja tuloja. Pitkän aikavälin vaikutukset ovat huomattavat, ja on todennäköistä, että asiakkaat tottuvat kiinnioloon.

Vaihtoehto 1:

Konseptiuudistus, avoinna ympäri vuoden.

- 40 000 käyntiä vuodessa (ja pääsylippu nousee 2 €)
- V. 2024 12 300 maksettua käyntiä ja 7 740 ilmaiskäyntiä, yht. 20 400 käyntiä
=> 40 000 käyntiä x 60 % = 24 000 maksavaa käyntiä
- pääsylipputulot v. 2024 89 465 €: 12 300 = 7,27 €/lippu (keskimäärin)
7,27: 8:sta = 91 %
- Pääsylipputulot 24 000 x 9,10 = 218 400 €
- Kahvila 1500 € x 12 kk = 18 000 €
- Kaupan tulot 40 000 €
- Muut tulot 7000 €
- Kokonaistulo 283 000 €

Vaihtoehto 1 toteuttamiseen Korttelimuseolle tarvitaan 1 intendentti (51 000 €/htv), 1 amanuenssi (47 000 €/htv) sekä 2 assistenttia (37 000 €/htv x2=74 000 €/htv), yhteensä 172 000 €.

Vuokrat

Peruskorjauksen vaikutus tilakustannuksiin on arvioitu, koska kustannustieto tarkentuu joko ylös- tai alaspäin vasta toteutussuunnitelmien valmistuttua. Lisäksi kohde on historiallinen suojelukohde, jolloin myös työaikaisilla löydöksillä voi olla investointiin vaikuttava merkitys. Alustavan arviolaskennan perusteella vuosittainen tilakustannus olisi peruskorjauksen jälkeen 427 920,00 euroa nykyisen 239 448,60 euron sijaan.

Alustavat tilakustannukset: muutos- ja korjaustöiden vaikutus vuokriin rakennusten 1,2 ja 3 osalta

Nykytilanne sisäiset tilakustannukset									
	m2		Pääomakustannus eur/kk	Pääomakustannus eur/m2/kk	Ylläpitokustannus eur/kk	Ylläpitokustannus eur/m2/kk	Tilakustannus yhteensä eur/kk	Tilakustannus yhteensä eur/m2/kk	Tilakustannus yhteensä eur/v
Rak. 1	759,5		2 752,15	3,62	6 600,00	8,69	9 352,15	12,31	112 225,80
Rak. 2	418,5		1 838,64	4,39	4 520,00	10,80	6 358,64	15,19	76 303,68
Rak. 3	265,1		1 753,26	6,61	2 490,00	9,39	4 243,26	16,01	50 919,12
Peruskorjauksen jälkeinen tilanne sisäiset tilakustannukset									
		Investointi eur	Pääomakustannus eur/kk	Pääomakustannus eur/m2/kk	Ylläpitokustannus eur/kk	Ylläpitokustannus eur/m2/kk	Tilakustannus yhteensä eur/kk	Tilakustannus yhteensä eur/m2/kk	Tilakustannus yhteensä eur/v
Rak. 1	759,5	1 898 750,00	11 605,00	15,28	6 600,00	8,69	18 205,00	23,97	218 460,00
Rak. 2	418,5	1 046 250,00	6 393,00	15,28	4 520,00	10,80	10 913,00	26,08	130 956,00
Rak. 3	265,1	662 750,00	4 052,00	15,28	2 490,00	9,39	6 542,00	24,68	78 504,00

8. ESITYKSEN PÄÄKOHDAT

Tarveselvitysryhmä arvioi, että Korttelimuseon rakennusten peruskorjaus ja konseptin tavoitteisiin tähtäävä muu tilojen, toimintojen ja palveluiden uudistaminen on talousvaikutukset huomioiden tarkoituksenmukaista toteuttaa vaiheittain.

Tarveselvitysryhmä esittää Korttelimuseon hankesuunnittelun käynnistämistä vaihtoehdon 1 pohjalta. Hankesuunnittelun yhteydessä kartoitetaan rakennusten peruskorjaustarve ja laaditaan kokonaissuunnitelma hankkeesta sekä esitetään toteutuksen vaiheistus yksityiskohtaisemmin.

9. LIITTEET

LIITE 1	Korttelimuseon palveluhinnasto
LIITE 2	Rakennukset, aitat ja piha-alue
LIITE 3	Kohdekohtaiset inventoinnit
LIITE 4	Korttelimuseon konseptin kehittäminen -hankkeen loppuraportti
LIITE 5	Kehittämiskyselyn tulosten analyysi